

จุฬารศาสตร์ความมั่นคงศึกษา

ฉบับที่ 73

การก่อความไม่สงบ

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย (ฉบับปรับปรุง พิมพ์ครั้งที่ 4)
INSURGENCY IN SOUTHERN THAILAND (1st and Revised Edition)

จุฬารศา นวัตกรรม

โครงการความมั่นคงศึกษา (Security Studies Project)

โครงการความมั่นคงศึกษาเริ่มขึ้นจากความมุ่งประสงค์ที่จะทดลองจัดตั้ง “ถังแห่งค ด้านความมั่นคง” (Security Think Tank) ขึ้นในสังคมไทย ด้วยความตระหนักว่า สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในระดับโลก ระดับภูมิภาค และในระดับชาติของไทย ล้วนแต่เผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายนี้ล้วนเป็นผลสืบเนื่องอย่างสำคัญจากการสิ้นสุดของสงครามเย็นในปี 2532/2533 ตลอดรวมถึงการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นกับสหรัฐอเมริกาในวันที่ 11 กันยายน 2544 และในส่วนของไทยเอง หลังจากการยุติของสงครามคอมมิวนิสต์ภายในประเทศจนถึงเหตุการณ์ปล้นปืนค่ายทหารในจังหวัดนราธิวาสเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ก็ปรากฏให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของปัญหาความมั่นคงไทย ที่ประเด็นความความมั่นคงใหม่ไม่ได้ผูกติดอยู่กับเรื่องของสงครามเย็น เช่นในอดีต

ผลจากความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ทำให้รัฐและสังคมจำต้องเร่งสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับความท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้นในบริบทต่าง ๆ

ดังนั้น ในช่วงปลายปี 2547 โครงการความมั่นคงศึกษาจึงถือกำเนิดขึ้น โดยเน้นการดำเนินกิจกรรมใน 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1) การวิจัยด้านความมั่นคง (Security Research)

เป็นโครงการวิจัยระยะสั้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของเจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงไทย ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาความมั่นคงที่ประเทศกำลังเผชิญ หรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

2) การเสวนาด้านความมั่นคง (Security Forum)

เป็นการเปิดเวทีเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นและประสบการณ์ ระหว่างนักวิชาการกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในประเด็นปัญหาความมั่นคง

3) เอกสารวิชาการด้านความมั่นคง (Security Paper)

โครงการได้จัดพิมพ์ “เอกสารความมั่นคงศึกษา” ออกเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาความมั่นคงในแง่มุมต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงและแก่สังคมไทยในวงกว้าง

โครงการความมั่นคงศึกษา มี รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข เป็นหัวหน้าโครงการฯ

จุดสารความมั่นคงศึกษา

กุมภาพันธ์ 2553 ฉบับที่ 73

การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย :
ปัญหาและพัฒนาการ
Insurgency in Southern Thailand :
Problems and Evolution

สุรชาติ บำรุงสุข

สนับสนุนการพิมพ์โดย
สถาบันการข่าวกรอง
สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

จุดสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 73

การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย : ปัญหาและการพัฒนาการ

ผู้เขียน สุรชาติ บำรุงสุข

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง กุมภาพันธ์ 2553

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

การพิมพ์ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

เจ้าของ โครงการความมั่นคงศึกษา

ตู้ ปณ. 2030 ปณฝ. จุฬาลงกรณ์

กรุงเทพฯ 10332

E-mail : newsecproject@yahoo.com

โทรศัพท์และโทรสาร 0-2218-7264

บรรณาธิการ รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นาง ธนา ยศตระกูล

ประจำกองบรรณาธิการ นางสาว กุลนันทน์ คันธิก

นางสาว อรวิจิตร ชูเพชร

ที่ปรึกษา พลโท วุฒินันท์ สีลายุทธ

พลเรือโท อมรเทพ ณ บางช้าง

พลโท ภราดร พัฒนถาบุตร

พิมพ์ที่ บริษัท สแควร์ ปรีนซ์ 93 จำกัด

59, 59/1, 59/2 ซ.ปทุมณวิถึ 30 ถ.สุขุมวิท 101

แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10260

โทร. 0-2743-8045 แฟกซ์. 0-2332-5058

การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย :

ปัญหาและพัฒนาการ

Insurgency in Southern Thailand : Problems and Evolution

สารบัญ

Contents

คำนำ • Preface	ก
กล่าวนำ • Introduction	1
- สงครามปฏิวัติในภาคใต้	
การก่อความไม่สงบในภาคใต้ของไทย : ปัญหาและพัฒนาการ	6
1. ลักษณะทั่วไป • General Characteristic	6
- ชาวมุสลิมเชื้อสายมาเลย์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้	7
- สภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรท้องถิ่น	10
2. ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง • Political Movements	12
3. ปฏิบัติการของการก่อความไม่สงบ • Insurgency Operations	20
- แผนบันได 7 ขั้น	20
- การจัดตั้งกองกำลังของขบวนการก่อความไม่สงบ	23
4. การต่อสู้ในปัจจุบัน • Present Fighting	27
- ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของขบวนการก่อความไม่สงบ	27
- สถานการณ์ปัจจุบัน	31
5. ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา • Proposals	33
อ้างอิง • References	37
ภาคผนวก • Appendix	39
◎ สถิติการก่อเหตุร้าย (1 ม.ค. 2552 - 31 ธ.ค. 2552)	
- ตารางที่ 1 จำนวนการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	
- ตารางที่ 2 จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ	
- ตารางที่ 3 ลักษณะของการก่อเหตุร้ายบางประเภท	

คำนำ (สำหรับการพิมพ์ครั้งที่ 4)

คำอุทิศ

หากจุดสารนี้จะเป็นคุณประโยชน์ในทางหนึ่งทางใดแล้ว ขออุทิศ
คุณความดีที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียชีวิตจากการก่อความไม่สงบใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย...และขอเป็นเครื่องรำลึกถึง
เจ้าหน้าที่ของรัฐไทย เช่น พ.ต.อ. สมเพียร เอกสมญา

จุดสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 10 เรื่อง “การก่อความไม่สงบในภาคใต้
ของไทย” ตีพิมพ์ครั้งแรกในเดือนกันยายน 2549 ได้หมดลงอย่างรวดเร็ว จึงได้
ทำการตีพิมพ์ครั้งที่ 2 โดยไม่มีการแก้ไข ในเดือนกุมภาพันธ์ 2550 (จำนวน 2,000
เล่ม) เพื่อใช้แจกจ่ายในการกิจของ ศอ.บต.

ต่อมาในเดือนมีนาคม 2551 โครงการฯ ได้แก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลบางส่วน
แต่ก็ยังคงสาระหลักไว้ และตีพิมพ์ครั้งที่ 3 เป็นฉบับที่ 35 ซึ่งก็ได้หมดลงอย่าง
รวดเร็วเช่นกัน แต่กระนั้นก็ยังคงมีคำร้องขอจุดสารฉบับนี้อยู่อย่างต่อเนื่อง

โครงการฯ จึงได้ตัดสินใจพิมพ์ครั้งที่ 4 พร้อมกับเพิ่มเติมบทนำ และเสริม
ข้อมูลตัวเลขที่เป็นสถิติของการก่อความไม่สงบในปี 2552 และขณะเดียวกันก็ได้ตัด
ทอนภาคผนวกเดิมออกไป โครงการฯ หวังว่าจุดสารฉบับที่ 73 จะเป็นประโยชน์แก่
เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่มากนักน้อย ดังที่โครงการฯ ได้ตั้งปณิธานไว้เสมอว่า งานวิจัยของ
โครงการฯ จะต้องลงสู่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติให้เป็นเสมือน “สะพานเชื่อม” ระหว่างงาน
วิชาการกับงานยุทธการ เพราะความสำเร็จสุดท้ายที่ทุกคนคาดหวังก็คือ การลดทอน
การก่อความไม่สงบและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลง จนผู้คนทุกหมู่เหล่า
ทุกศาสนาความเชื่อ สามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้โดยปกติ

โครงการความมั่นคงศึกษา
กุมภาพันธ์ 2553

กล่าวนำ

“ผู้เชี่ยวชาญการรบนั้น
พึงสร้างสถานการณ์ให้ข้าศึกคล้อยตาม”

ประธานเหมา เจ๋อ ตุง

ธันวาคม 1936

นับจากเหตุการณ์ปล้นปืนในปี 2547 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าการใช้ความรุนแรงของผู้ก่อความไม่สงบนั้น เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้งและมีเป้าหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ชัดเจน ซึ่งหากพิจารณาจากผู้สูญเสียแล้ว เราอาจจำแนกกลุ่มบุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายใน 6 ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่

1) มุ่งกระทำต่อตัวแทนและกลุ่มบุคคลอันเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นรัฐไทย (รัฐสยาม) ในพื้นที่ ได้แก่ ข้าราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับงานความมั่นคง ทั้งพลเรือน ตำรวจ และทหาร

2) มุ่งกระทำต่อกลุ่มบุคคลในอาชีพที่มีส่วนต่อการสร้างความเข้มแข็งของรัฐไทยในพื้นที่ ได้แก่ บรรดาครูตามโรงเรียนต่างๆ

3) มุ่งกระทำต่อสัญลักษณ์ทางด้านจิตวิญญาณของคนไทย ได้แก่ การก่อเหตุร้ายกับวัดและกับบรรดาพระสงฆ์ในศาสนาพุทธ

4) มุ่งกระทำความรุนแรงต่อสัญลักษณ์ทางเศรษฐกิจของรัฐ และทั้งสัญลักษณ์ของความเป็นทุนนิยม เช่น วางระเบิดธนาคาร หรือสถานประกอบการทางธุรกิจ ดังกรณีโจรผู้รุมรถยนต์ เป็นต้น

5) มุ่งสังหารบุคคลทั่วไปที่เป็นไทยพุทธอย่างไม่จำแนก เพื่อสร้างอาณาจักรแห่งความกลัวให้เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยมีชาวบ้านเป็นเป้าหมายหลัก

6) มุ่งสังหารพี่น้องมุสลิมบางส่วน ที่ถูกมองว่าเป็นผู้ที่เข้ามาใกล้ชิดกับรัฐไทย รวมถึงบุคคลที่ถูกสงสัยว่าเป็นสายลับให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐไทย

หากมองจากเป้าหมายของการก่อเหตุร้ายที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบมุ่งประสงค์ที่จะกวาดล้างอำนาจรัฐของไทยให้หมดไปให้ได้ (ไม่ใช่เป็นแค่

เพียงความพยายามในการทำให้อำนาจรัฐอ่อนแอเท่านั้น) และการล้มล้างอำนาจรัฐในครั้งนี้ ยังถูกนำไปผนวกกับความพยายามที่จะทำให้เกิดพื้นที่ในลักษณะเชิงเดี่ยวทางอัตลักษณ์ทั้งในเรื่องของศาสนาและชาติพันธุ์ กล่าวคือ การก่อความไม่สงบในภาคใต้ในด้านหนึ่งเป็นการแสดงออกถึงการปฏิเสธความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้คนที่เคยอยู่อย่างผสมกลมกลืนกันมาในพื้นที่

ปรากฏการณ์ของการใช้ความรุนแรงจึงไม่ได้หยุดอยู่กับเพียงการมุ่งทำร้ายข้าราชการในสายงานความมั่นคง ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ทหาร หรือข้าราชการฝ่ายปกครองเท่านั้น หากแต่ยังมุ่งฆ่าและทำร้ายพระสงฆ์ ครู และประชาชนโดยทั่วไปตลอดรวมถึงชาวมุสลิมที่ถูกสงสัยว่าเป็น “พวกสยาม” ซึ่งแน่นอนว่าหากพวกเขาประสบความสำเร็จแล้ว ก็จะทำให้เกิดการอพยพขนาดใหญ่ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของชาวไทยพุทธออกจากพื้นที่ ซึ่งก็จะเท่ากับเป็นการกวาดล้างอัตลักษณ์เดิมของรัฐไทยให้หมดไปจากพื้นที่ ซึ่งก็อาจจะสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มจารีตนิยมบางส่วนที่เน้นการสร้าง “รัฐเดี่ยว” ที่เป็นมุสลิมอย่างแท้จริง

หากเปรียบเทียบกับกรณีของการระเบิดพระพุทธรูปขนาดใหญ่ในอัฟกานิสถาน หรือพระพุทธรูปปามิยัน อันเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่องค์หนึ่งในพุทธศาสนา แม้เดิมรัฐบาลที่มีอำนาจในการปกครองอัฟกานิสถานจะมีได้นับถือศาสนาพุทธ แต่พวกเขาก็ไม่ได้ถึงขั้นทำลายพระพุทธรูปดังกล่าวแต่อย่างใด แต่หลังจากการขึ้นสู่อำนาจของกลุ่มทาลีบันที่มีแนวคิดทางศาสนาแบบจารีตนิยมสุดขั้วแล้ว รูปเคารพและสัญลักษณ์ต่างๆ ของศาสนาอื่นกลายเป็นเป้าหมายที่จะต้องทำลาย การสร้าง “อัตลักษณ์เดี่ยว” เช่นนี้ได้กลายเป็นผลผลิตของกลุ่มที่มีความคิดทั้งทางศาสนาและการเมืองในแบบที่เป็นจารีตนิยม และอาจจะต้องเรียกว่าเป็นพวก “จารีตนิยมสุดขั้ว” เพราะมีท่าทีที่ยอมรับความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรมไม่ได้เลย การทำลายพระพุทธรูปปามิยันจึงเป็นเสมือนกับการส่งสัญญาณถึงการกวาดล้างทางวัฒนธรรม และทั้งยังเป็นสัญลักษณ์ของการสิ้นสุดของ “ความอดทน” ของกลุ่มจารีตนิยมสุดขั้วที่มีต่อศาสนาและวัฒนธรรมอื่นๆ ในพื้นที่ที่พวกเขาที่มีอำนาจ

ปัญหาก็คือ สัญญาณการทำลายในแบบของกลุ่มทาลีบัน มีกลุ่มที่เป็นผู้รับซึ่งเป็นกลุ่มจารีตนิยมสุดขั้วในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยหรือไม่ เพราะการต่อสู้กับรัฐไทยในอดีตนั้น ไม่ว่าจะเป็นพระหรือครูแทบจะไม่เคยตกเป็นเป้าหมายของการ

ทำลายล้างในวงกว้าง กล่าวคือในการต่อสู้ที่เกิดขึ้นในอดีตไม่ได้มีลักษณะของ “การกวาดล้างทางวัฒนธรรม” เช่นที่ปรากฏในปัจจุบัน

การฆ่าและการวางระเบิดที่เกิดขึ้นจึงมิได้มุ่งแต่เพียงการทำลายกลไกรัฐเท่านั้น หากแต่ยังมุ่งไปในเรื่องของ “การกวาดล้างวัฒนธรรมสยาม” ที่ด้านหนึ่งถูกเสริมสร้างโดยผ่านกระบวนการการศึกษาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งในกระบวนการนี้มีครูเป็นกลไกหลัก กับอีกด้านหนึ่งคือ รากฐานวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ที่มีวัดเป็นศูนย์กลางทั้งในเรื่องของพิธีกรรม ความเชื่อ และที่สำคัญก็คือ การมีฐานะเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมสยาม เช่นที่วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนและชีวิตทางสังคมดังที่เป็นอยู่ในภาคอื่นๆ ของประเทศ

การกวาดล้างทางวัฒนธรรม จึงมิใช่เป็นแต่เพียงเรื่องของการทำลายมิติทางสังคมของรัฐไทยเท่านั้น หากยังมุ่งไปสู่การสร้างอัตลักษณ์เดี่ยวที่มียอมให้มีความแปลกปลอมจากวัฒนธรรมอื่นดำรงอยู่ได้ และหากต้องคิดไปไกลในอนาคต ถ้าขบวนการจารีตนิยมสุดขั้วเดินไปอย่างไม่หยุดยั้งแล้ว บางทีเราอาจจะได้เห็นการทำลายสัญลักษณ์ทางศาสนา เช่น วัด เจดีย์เช่นการทำลายพระพุทธรูปบามิยันในอัฟกานิสถานก็ได้ เพราะสัญลักษณ์กายภาพทางวัฒนธรรมของรัฐไทยที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนก็คือวัดนั่นเอง หรือกล่าวให้ชัดเจนในทางยุทธการได้ว่า สัญลักษณ์ทางศาสนาทั้งในทางกายภาพและตัวบุคคลเป็นเป้าหมายสำคัญของการก่อความไม่สงบที่มีบริบทของปัญหาการต่อสู้ทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยทับซ้อนอยู่

ในอีกด้านหนึ่งก็มุ่งไปสู่การทำลายชีวิตของกลไกในกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมของรัฐไทย ซึ่งก็ได้แก่ บรรดาครูทั้งหลาย เพราะสำหรับพวกจารีตนิยมสุดขั้วนั้น พวกเขาไม่ได้ต้องการระบบการศึกษาตามแบบ เพราะด้านหนึ่งการศึกษาเช่นนี้ถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างอำนาจรัฐสยาม ที่อาจจะไม่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของพวกเขาทั้งในบริบททางการเมืองและวัฒนธรรม และในอีกด้านหนึ่ง ระบบเช่นนี้ถูกมองว่าเป็นส่วนเกิน เนื่องจากสำหรับแนวคิดแบบจารีตนิยมแล้ว การศึกษาหมายถึงเพียงการศึกษาที่เน้นอยู่กับเรื่องของศาสนา และโรงเรียนก็ควรอยู่ในรูปแบบของโรงเรียนสอนศาสนาเท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีหลักสูตรของวิชาสามัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในโลกแต่อย่างใด

ผลจากการมองปัญหาในลักษณะเช่นนี้ ทำให้การลอบสังหารครูในพื้นที่จึงเป็น

ภารกิจหนึ่งที่สำคัญ เพราะการทำลายชีวิตของครูเหล่านี้ก็คือ การหยุดยั้งไม่เพียงแต่ กลไกการศึกษาของรัฐไทยเท่านั้น แต่ในอีกด้านหนึ่งก็คือ การบังคับให้ลูกหลานของ พวกเขาไม่จำเป็นต้องพียงอยู่กับโรงเรียนสามัญ เพราะในอนาคตอาจจะไม่มีครูชาว ไทยพุทธกล้าไปสอนหนังสือตามโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่เช่นนี้ หรือหากระบวนการ ศึกษาดังกล่าวดำรงอยู่ได้กับพื้นฐานของความอ่อนแอที่ไม่สามารถจะเป็นกลไกในการ เสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่เยาวชนในพื้นที่ได้แต่อย่างใด

นอกจากการทำลายชีวิตของครูในลักษณะเป้าหมายตัวบุคคลแล้ว เป้าหมาย ทางกายภาพก็ไม่มีอะไรดีไปกว่าการเผาโรงเรียน เช่นเดียวกับที่กล่าวแล้วในข้างต้นว่า ถ้าวัดเป็นสัญลักษณ์ของรัฐไทยในมิติทางศาสนา โรงเรียนก็เป็นสัญลักษณ์ของรัฐไทย ในมิติทางสังคม ดังนั้นการเผาโรงเรียนจึงเป็นการ “เผา” สัญลักษณ์ทางกายภาพที่ ชัดเจน ซึ่งหากระบวนการศึกษาตามปกติถูกทำลายลง ก็จะเอื้อให้การศึกษาในพื้นที่ เหลืออยู่เฉพาะกับโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนเป็นไปในแบบที่เป็นจารีตนิยมเท่านั้น

นอกเหนือจากวัดและโรงเรียนแล้ว การก่อเหตุยังมุ่งไปสู่สถานประกอบการ ทางธุรกิจของชาวไทยอีกด้วย ดังจะเห็นว่า การวางระเบิดหลังจากกรณีปล้นปืนในปี 2547 นั้น มิได้มุ่งกระทำกับสถานที่ราชการหรือส่วนงานของทางราชการเป็นหลัก เท่านั้น หากยังมีการกำหนดเป้าหมายทางธุรกิจ หรือพื้นที่ที่เมื่อถูกกระทำแล้ว จะมี ผลกระทบทางธุรกิจ เป็นต้น การกระทำเช่นนี้เป็นการมุ่งทำลายพลังอำนาจทาง เศรษฐกิจของรัฐไทยในพื้นที่ และยังเป็นการลดทอนศักยภาพของกลุ่มเศรษฐกิจเดิมใน พื้นที่อีกด้วย

การทำลายทางเศรษฐกิจเช่นนี้อธิบายได้ไม่ยากว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ ทำลายรัฐที่นอกจากจะทำให้วัฒนธรรมและการศึกษาของรัฐไทยต้องถูกทำลายแล้ว ก็ยังจะทำลายฐานทางเศรษฐกิจของพื้นที่อีกด้วย เช่น จะเห็นถึงการพยายามทำลาย บังคับการผลิตของกลุ่มคนไทยในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นสวนผลไม้ หรือสถานประกอบการ ในเมืองดังกรณีร้านขายรถยนต์ ร้านขายของ บั๊มน้ำมัน เป็นต้น

นอกจากนี้การออกก่อเหตุในรูปแบบต่าง ๆ จนทำให้ชีวิตทางสังคมและ เศรษฐกิจของผู้คนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอาการหยุดชะงัก เพราะการออกมา จับจ่ายใช้สอยของผู้คนโดยทั่วไปในชีวิตประจำวันมีข้อจำกัดอย่างมาก เพราะว่าที่จริงแล้ว ชีวิตประจำวันโดยทั่วไปก็มีความลำบากมาก เช่น ไม่รู้ว่าจะเกิดความรุนแรงขึ้นเมื่อใด

หรือเลวร้ายที่สุดก็คือ “ไม่รู้ว่าจะวันใดจะถูกยิง หรือเมื่อใดจะถูกกระเบิด” ซึ่งชีวิตประจำวัน ภายใต้อาณัติเช่นนี้ ย่อมส่งผลร้ายโดยตรงต่อการลงทุนทางธุรกิจและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ฉะนั้นหากเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกทำลายลง ก็จะเป็นเงื่อนไขสำคัญให้เกิดการอพยพของคนไทยออกจากพื้นที่ เพราะชีวิตความเป็นอยู่ที่เกิดขึ้น นอกจากไม่รู้ว่าจะตายวันไหนแล้ว ก็ไม่รู้ว่าจะประกอบอาชีพอะไรที่มีรายได้ และปลอดภัยทั้งสำหรับตนเองและครอบครัวด้วย

การทำลายเศรษฐกิจเช่นที่เป็นอยู่นี้ ถือได้ว่าเป็นอีกเป้าหมายหลักที่สำคัญของพวกจารีตนิยม เพราะในขณะเดียวกันก็เป็นเสมือนการ “ถอนรากระบบทุนนิยม” ให้หมดไปจากพื้นที่ในอนาคต อีกทั้งยังจะเป็นช่องทางให้แก่คนบางกลุ่มสามารถเข้ามาซื้อธุรกิจที่ถูกขายทิ้งได้ในราคาถูก สภาพเช่นนี้จะส่งผลให้อิทธิพลทางเศรษฐกิจของประเทศไทยค่อยๆ หมดไปจากพื้นที่ด้วย

ดังนั้นสิ่งที่ต้องตระหนักคือ การก่อเหตุความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องของ การ “แก้แค้น” เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคง (อย่างที่สื่อและนักวิชาการบางส่วนชอบตีความกัน) หากแต่เป็นการก่อความไม่สงบที่มุ่งไปสู่การ “ถอนรากถอนโคน” อำนาจและอิทธิพลของประเทศไทยให้หมดไปจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือกล่าวให้ชัดเจนก็คือ กลุ่มก่อความไม่สงบกำลังดำเนิน “สงครามปฏิวัติ” ต่อสู้กับรัฐสยามนั่นเอง !

การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย : ปัญหาและพัฒนาการ

“เมื่อมีสงคราม ก็ย่อมมีส่วนทั้งหมดของสงคราม โลกอาจเป็นส่วนทั้งหมดอันหนึ่งของสงครามได้ ประเทศหนึ่งอาจเป็นส่วนทั้งหมดอันหนึ่งของสงครามได้ เขตจรยุทธ์ที่เป็นอิสระเขตหนึ่ง ด้านปฏิบัติการรบที่ใหญ่และเป็นอิสระด้านหนึ่งก็อาจเป็นส่วนทั้งหมดของสงครามได้ สิ่งใดที่มีลักษณะที่ต้องคำนึงถึงด้านต่าง ๆ และชั้นต่าง ๆ ล้วนเป็นส่วนทั้งหมดของสงครามทั้งนั้น การค้นคว้ากฎการขึ้นาสงครามที่มีลักษณะส่วนทั้งหมดนั้น เป็นภาระหน้าที่ของ วิทยาศาสตร์ การค้นคว้ากฎการขึ้นาสงครามที่มีลักษณะเฉพาะส่วนนั้น เป็นภาระหน้าที่ของวิชาการยุทธ์และวิชายุทธ์วิธี”

ประธานเหมาเจ๋อตุง

ธันวาคม 1936

1. ลักษณะทั่วไป

ความเคลื่อนไหวของกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในรูปขององค์กรเพื่อแบ่งแยกดินแดน หรือเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มิได้เพิ่งเกิดขึ้นในช่วง 10-20 ปีที่ผ่านมา แต่มีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง ที่ประเทศเจ้าอาณานิคมได้มอบคืนอำนาจอธิปไตยให้แก่ประเทศต่าง ๆ ที่เจ้าอาณานิคมยึดครองไว้ ความเคลื่อนไหวแบ่งแยกดินแดนที่เห็นได้ชัดในช่วงนั้น เช่น ความเคลื่อนไหวแบ่งแยกดินแดน Moro ในฟิลิปปินส์ ความเคลื่อนไหวของชาว Aceh ในอินโดนีเซีย ความเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อยในรัฐฉาน กะเหรี่ยง และโรฮิงยาในพม่า ตลอดจนความเคลื่อนไหวเพื่อแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ของไทย

ในกรณีของไทย หน่วยงานด้านความมั่นคงส่วนใหญ่มักจะถือเอาช่วงเวลาการเกิดกบฏดุซงญอ (Dusun Nyor Rebellion) เมื่อวันที่ 26-28 เมษายน พ.ศ. 2491 เป็นจุดเริ่มต้นของการถือกำเนิดกลุ่มแบ่งแยกในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย

กลุ่มแรกของขบวนการเหล่านี้ใช้ชื่อว่า The Barisan Nasional Pember – Basan Pattani เมื่อปี พ.ศ. 2502

ภายหลังการเกิดกลุ่มดังกล่าวเป็นต้นมา กลุ่มได้กลายเป็นต้นแบบทำให้เกิดกลุ่มแบ่งแยกดินแดนอื่นๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามมาอีกหลายกลุ่ม ซึ่งกลุ่มเหล่านี้บางกลุ่มมีการยุบรวมตัวกัน บางกลุ่มเกิดความแตกแยกแล้วมีการแยกตัวไปตั้งกลุ่มใหม่ แต่ยังคงดำรงความเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนต่อมาตลอดช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 21 กลุ่มที่นับว่ามีบทบาทสำคัญได้แก่ กลุ่ม The Barisan Nasional Pemberbasan Pattani (BNPP), กลุ่ม The Barisan Revolusi Nasional (BRN), กลุ่ม The Pattani United Liberation Organization (PULO), กลุ่ม The New Pattani United Liberation Organization (New PULO), กลุ่ม The Gerakan Mujahideen Islam Pattani (GMIP) และกลุ่ม The United Front for the Independence of Pattani (Bersatu) ซึ่งการปฏิบัติการของกลุ่มเหล่านี้ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเสถียรภาพและความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และบั่นทอนภาพลักษณ์ของไทยในประชาคมระหว่างประเทศมาโดยตลอด

ในการกำหนดแนวทางต่อสู้กับกลุ่มก่อความไม่สงบดังกล่าว จึงจำเป็นต้องศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจรัฐ การเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และความมั่นคงที่เอื้ออำนวยต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบ ความล้มเหลวหรือการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดของรัฐบาลที่เป็นเสมือนเชื้อไฟที่ทำให้ความไม่สงบยังคงดำรงอยู่หรือขยายตัวมากขึ้น รวมทั้งจะต้องศึกษาการก่อกำเนิด และความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบแต่ละกลุ่ม ตั้งแต่มีการก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนการทำความเข้าใจเพื่อแสวงหาแนวทาง และมาตรการในการต่อสู้กับความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยรัฐจะต้องมีเป้าหมายในบั้นปลายที่จะเอาชนะกลุ่มก่อความไม่สงบให้ได้ อย่างเบ็ดเสร็จสมบูรณ์

- **ขามุสลิมเชื้อสายมาเลย์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้**

พื้นที่บริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ เคยเป็นอาณาจักรเก่าแก่มาก่อน มีความ

ผูกพันกับความเจริญและความเสื่อมของรัฐต่าง ๆ ในแหลมมลายูและหมู่เกาะชวามาอย่างต่อเนื่อง การที่บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่เชื่อมต่อลงไปถึงแหลมมลายูทำให้มีความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ ทั้งในด้านเป็นเส้นทางเชื่อมการค้าระหว่างภูมิภาคตะวันตกกับตะวันออก และเป็นศูนย์กลางการค้าและการเดินเรือระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิก ความสำคัญในแง่ที่ตั้งดังกล่าวจึงทำให้ดินแดนแห่งนี้รับเอาอิทธิพลทั้งทางศาสนาและวัฒนธรรมจากชนชาติที่เข้ามาติดต่อกับชายด้วย ทำให้ชนชาติมลายูในแถบนี้ ซึ่งเคยนับถือภูติผีและวิญญาณมาก่อน เริ่มเปลี่ยนมายอมรับนับถือศาสนาต่างๆ เช่น ศาสนาพราหมณ์ ฮินดู และพุทธ

อาณาจักรลังกาสุกะ ซึ่งเป็นอาณาจักรแห่งแรกในแหลมมลายูที่ก่อตัวขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 11 ก็ได้รับอิทธิพลของศาสนาและวัฒนธรรมของฮินดู-พุทธหรือฮินดู-ชวาเช่นกัน โดยศูนย์กลางของอาณาจักรลังกาสุกะตั้งอยู่ที่ปัตตานี อย่างไรก็ดีตาม ต่อมาอาณาจักรลังกาสุกะถูก *อาณาจักรศรีวิชัย* ซึ่งเกิดขึ้นในภายหลังและมีอิทธิพลอยู่ในแถบภูมิภาคมะละกา ขยายอำนาจเข้าครอบครองในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 8-11 จนกระทั่งอำนาจของอาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมลงในช่วงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 12 อาณาจักรลังกาสุกะจึงได้รับอิสระอีกครั้ง สำหรับ *อาณาจักรปัตตานี* นั้นถือกำเนิดขึ้นภายหลังอาณาจักรลังกาสุกะล่มสลายลงแล้ว ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่อาณาจักรสุโขทัยกำลังเรืองอำนาจอยู่ทางภาคเหนือ¹ ในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเรืองอำนาจนั้น เป็นช่วงเดียวกับที่พ่อค้าอิสลามจากต่างภูมิภาคเดินทางเข้ามาทำการค้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในแถบรัฐมลายู ซึ่งความมั่งคั่งทางการค้าของพ่อค้าอิสลามดังกล่าวนี้เอง นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงเป็นอิสลามหรือกระบวนการทำให้เป็นอิสลาม (Islamization) ขึ้นเป็นครั้งแรกในดินแดนแถบนี้ ขณะที่ในด้านของกรุงศรีอยุธยาได้รับอิทธิพลทางการเมืองและความเชื่อทางศาสนาแบบพราหมณ์และพุทธมาจากอาณาจักรขอมโบราณ อย่างไรก็ตามกรุงศรีอยุธยาก็ไม่ปฏิเสธบุคคลที่นับถือศาสนาอื่นเห็นได้จากในสมัยนั้นมีข้าราชการในราชสำนักที่มีบทบาทสำคัญหลายคนที่เป็นชาวต่างชาติทั้งชาวมาเลย์ เปอร์เซีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น และโปรตุเกส² ซึ่งการยอมรับความหลากหลายทางการเมืองและเศรษฐกิจดังกล่าวนี้เอง ทำให้กรุงศรีอยุธยาสามารถติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ ได้โดยสะดวก

ในช่วงเวลาเดียวกัน มะละกากลับเผชิญการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่จากการถูกโปรตุเกสเข้ายึดครองเมื่อปี ค.ศ. 1511 จนทำให้ความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจสูญสิ้นไปและมีสถานะเป็นเพียงที่ตั้งทางทหารของโปรตุเกส แต่ความเปลี่ยนแปลงครั้งนี้กลับเป็นผลดีต่อกรุงศรีอยุธยา ที่กลายมาเป็นศูนย์กลางทางการค้าของภูมิภาคแทน³ ขณะที่ปัตตานีซึ่งในช่วงเวลานั้นเป็นประเทศราชของกรุงศรีอยุธยาแล้ว⁴ ก็ได้รับผลดี โดยกลายมาเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญด้วยเช่นกัน และผลจากความเจริญมั่งคั่งมากขึ้นดังกล่าว ได้มีส่วนทำให้ปัตตานีพยายามแยกตัวจากการเป็นประเทศราชของกรุงศรีอยุธยา และมีการทำสงครามกันหลายครั้งระหว่างกลางคริสต์ศตวรรษที่ 16-ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 แต่ในที่สุดปัตตานีก็ยังคงมีสถานะเป็นประเทศราชต่อไป อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตเกี่ยวกับสภาพความสัมพันธ์ระหว่างปัตตานีกับกรุงศรีอยุธยาในช่วงนี้คือ ทั้งสองฝ่ายไม่เคยมีความขัดแย้งกันทางศาสนา และยังคงมีความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ เนื่องจากกรุงศรีอยุธยาไม่ห้ามหรือแทรกแซงการปฏิบัติทางศาสนาของปัตตานี ขณะเดียวกันกรุงศรีอยุธยาก็ยินยอมให้ปัตตานีคงวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบของตนเองต่อไป

อาณาจักรปัตตานีได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยามหรือประเทศไทยในปัจจุบันในสมัยของรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เมื่อปี พ.ศ. 2329 ซึ่งแม้จะเกิดการต่อต้านการปกครองจากบรรดาเจ้าเมืองที่มีเชื้อสายมลายูเป็นระยะๆ แต่ช่วงเวลาที่คุณจะมีความรุนแรงมากที่สุดคือ ช่วงที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยประกาศใช้ “กฎข้อบังคับสำหรับปกครอง 7 หัวเมือง ร.ศ. 120” เมื่อ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2444⁵ ทำให้บรรดาเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูสูญเสียดำรงอำนาจที่มีมาแต่เดิมจนเกิดการต่อต้านเป็นระยะๆ และในปี พ.ศ. 2452 ได้มีการจัดทำสนธิสัญญาสยาม-อังกฤษ กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับบริติชมลายา (ในปัจจุบันคือประเทศมาเลเซีย) โดยมีการกำหนดให้ปัตตานีอยู่ในเขตของสยาม ส่วนกัลันตัน เปรัก เกดาห์ และเปอร์ลิสอยู่ในเขตของบริติชมลายา⁶ ต่อมาสยามได้แบ่งปัตตานีออกเป็น 3 จังหวัดได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส⁷

ถึงแม้ว่าสยามเผชิญการต่อต้านจากบรรดาเจ้าเมืองมลายูในปัตตานีมาเป็นระยะๆ แต่ในช่วงนั้นยังไม่มีกรณีเคลื่อนไหวในรูปขบวนการ จนกระทั่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 ไปแล้ว จึงเกิดการรวมตัวต่อต้านอำนาจ

รัฐเป็นครั้งแรกที่จังหวัดนราธิวาสเมื่อ 26-28 เมษายน พ.ศ. 2491 ที่รู้จักกันในชื่อ กบฏดุซงญอ (Dusun Nyur Rebellion) ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการที่ หะยีสุหลง (Haji Sulong หรือ Sulong bin Abdul Kadir Mohammad el Patani) ประธานสภาอิสลามจังหวัดปัตตานี ได้ก่อตั้งขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อประชาชนปัตตานี (The Patani People's Movement) ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2490 เพื่อเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองของปัตตานี จนกระทั่งถูกจับกุมและเกิดการประท้วงต่อต้านอย่างรุนแรงจากประชาชน ทำให้ทางการส่งกำลังเข้าปราบปรามจนมีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนี้ถึง 400 คน เหตุการณ์ดังกล่าวนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญทำให้มีการก่อตั้งเป็นขบวนการก่อความไม่สงบอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2502 ในชื่อขบวนการแนวร่วมแห่งชาติปลดปล่อยปัตตานี หรือกลุ่ม The Barisan Nasional Pembedbasan Pattani (BNPP) ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยทายาทเชื้อสายเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูเดิม และตามมาด้วยการก่อตั้งขบวนการในลักษณะนี้อีกหลายขบวนการในเวลาต่อมา

- **สภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชากร**

สภาพทางสังคม วิถีชีวิต เชื้อชาติ เศรษฐกิจ และศาสนาของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (นอกเหนือจากอิทธิพลทางประวัติศาสตร์เรื่องอาณาจักรปัตตานีเดิม) นับว่ามีส่วนทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกระหว่างชาวไทยมุสลิมในพื้นที่กับประชากรในส่วนอื่นๆ ของประเทศ กล่าวคือในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสนั้น ถึงแม้จะมีพื้นที่รวมกันถึง 6.79 ล้านไร่ หรือ 10,936 ตารางกิโลเมตร ซึ่งอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีประชากรรวมกันประมาณ 1.78 ล้านคนซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 79 นับถือศาสนาอิสลาม แต่กลับมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี พ.ศ. 2544 เพียงจำนวน 69,606 ล้านบาท และรายได้ต่อหัวเพียง 40,468 บาท/คน/ปี ซึ่งต่ำกว่าในระดับประเทศ ซึ่งมีรายได้ต่อหัวเฉลี่ย 81,435 บาท/คน/ปี ถึงครึ่งหนึ่ง ขณะที่บุคลากรทางการแพทย์และสิ่งอำนวยความสะดวกก็มีน้อยมาก^๑

ในด้านสังคม ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ที่ยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม ซึ่งมีสาเหตุจากกฎเกณฑ์ทางศาสนาและการดำรงชีวิตตามวิถีมุสลิมทำให้ประชาชนยังคงอัตลักษณ์ของตนอย่างเหนียวแน่น แตกต่างจากภาคอื่นของประเทศ ขณะที่ภาษา

มลายู (ภาษายาวี) ที่ประชาชนใช้กันในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้มีความหมายเพียงเพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แต่มีความหมายลึกซึ้งกว่านั้นที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ของชาวมลายูทั้งหมด (รวมถึงชาวมลายูในมาเลเซียด้วย) ทั้งยังสามารถใช้สร้างความขัดแย้งกับรัฐไทยที่ต้องการให้ประชาชนในพื้นที่ใช้ภาษาไทย จนถูกตีความว่ารัฐไทยพยายามที่จะใช้นโยบายผสมกลมกลืน ซึ่งแม้ว่าในปัจจุบันมีชาวมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมากโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่สามารถใช้ภาษาไทยได้ แต่ก็ยังเป็นเพียงการใช้เพื่อติดต่อสื่อสารกับทางราชการ ยังไม่มีอิทธิพลมากพอที่จะแทนที่ภาษายาวีที่มีนัยสำคัญของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ในทางกลับกันผู้ที่สามารถพูดยาวีได้ แม้ไม่ใช่คนมาเลเซียมุสลิม เช่น ชาวไทยเชื้อสายจีน กลับสามารถเข้ากันได้ดีกับคนมาเลเซียมุสลิม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาษาสามารถจะเป็นเครื่องมือสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวในสังคมแห่งนี้ได้

การศึกษานับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการกำหนดวิถีชีวิตและความเชื่อของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากในอดีตอาณาจักรปัตตานีเคยเป็นศูนย์กลางการศึกษาด้านศาสนามายาวนานจนถึงพุทธศตวรรษที่ 24 ในช่วงนั้นมีนักศึกษามุสลิมจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวนมากเดินทางมาศึกษาในปอเนาะที่ปัตตานี ก่อนที่จะเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ และเป็นที่ยอมรับกันว่าปอเนาะในปัตตานียึดมั่นในหลักการของศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด ซึ่งแม้กระทั่งในปัจจุบันการศึกษาในปอเนาะก็ยังเป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับ และเป็นสัญลักษณ์สำคัญทางวัฒนธรรมของชาวมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างไรก็ตามการที่ปอเนาะจำนวนมากไม่ได้จดทะเบียนอย่างถูกต้อง (มีถึง 200 แห่งจากประมาณ 500 แห่งที่ไม่ได้จดทะเบียน) และการสอนก็ขึ้นอยู่กับครูที่สอนเป็นหลัก โดยไม่มีหลักสูตรที่เป็นมาตรฐาน ทำให้ครูเป็นผู้มีอิทธิพลในการปลูกฝังทางความคิดต่อนักเรียนที่เข้าศึกษา จนสามารถจะชี้นำแนวความคิดหรือพฤติกรรมที่ผิดได้

หากพิจารณามาตรฐานการศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวมก็ยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นของประเทศ ซึ่งตามรายงานของโครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme/UNDP) เมื่อปี ค.ศ. 2003 ระบุว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพทางการศึกษาในระดับมัธยมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 43.1 ประชากรที่จับ

การศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีถึงร้อยละ 44.85 และมีผู้ที่สำเร็จระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 3.58 นอกจากนี้ เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ยังบั่นทอนคุณภาพการศึกษาของพื้นที่อย่างมาก จากการศึกษาที่โรงเรียนต้องหยุดการเรียนการสอนเป็นระยะๆ ครูขอย้ายออกนอกพื้นที่ ลาออก หรือถูกลอบสังหาร และบุคลากรครูที่มีคุณภาพในพื้นที่อื่นไม่กล้าเข้าไปทำงานในพื้นที่ เป็นต้น

ในด้านการเมือง ในอดีตทางราชการมักจะส่งข้าราชการที่ประพฤติผิดหรือมีอรรถุรรับส่งไปปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เสมือนเป็นการลงโทษ¹⁰ ขณะที่รัฐบาลยังขาดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และไม่คอยให้ความสนใจประชาชนในพื้นที่ที่เป็นมลายูมุสลิม นอกจากนี้ ยังมีมุสลิมมลายูในพื้นที่ในจำนวนที่น้อยมากที่มีโอกาสเข้าไปเป็นข้าราชการหรือมีบทบาททางการเมือง แต่สาเหตุประการสำคัญคือ ตลอดระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลบางหน่วยยังใช้วิธีการนอกกฎหมายต่อประชาชนในพื้นที่ บังคับให้ตนเองจึงทำให้ประชาชนในพื้นที่มีอคติและมักหลีกเลี่ยงที่จะพบปะกับข้าราชการ และหลายครั้งที่เกิดเหตุการณ์รุนแรงก็มักจะปักใจเชื่อว่าฝ่ายรัฐเป็นผู้กระทำ ทั้งๆ ที่โดยข้อเท็จจริงแล้วมีเหตุการณ์ร้ายเป็นจำนวนมากที่เป็นการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบ ฉะนั้นความรู้สึกด้านลบของประชาชนต่อฝ่ายรัฐดังกล่าวจึงกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินนโยบายเพื่อเอาชนะการก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้น

2. ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง¹¹

ถึงแม้ว่าปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ ศาสนา และความเชื่อ หรืออัตลักษณ์นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแปลกแยกโดยพื้นฐานไปจากประชาชนในส่วนอื่นๆ ของประเทศ แต่ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่สุดที่ทำให้พื้นที่แถบนี้ไม่มีความสงบมาโดยตลอด เกิดจากกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันต่อต้านอำนาจรัฐในรูปองค์กรกึ่งชาติปัตตานี โดยกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันได้แก่

2.1 กลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติปัตตานี (The Barisan Nasional Pemberbasan Pattani /BNPP หรือ Patani National Liberation Front)

ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2502 โดย Tengku Abdul Jalal หรือนายอดุลย์ ณ สายบุรี วัตถุประสงค์ของกลุ่มต้องการได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์จากประเทศไทย ไม่ยอมรับ การปกครองตนเอง หรือการเข้าไปรวมกับประเทศมาเลเซีย ขณะที่ยุทธศาสตร์ของ กลุ่มเน้นการรบแบบกองโจร แต่ในปี พ.ศ. 2533 กลุ่มได้ปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์หัน ไปสนับสนุนการต่อสู้ของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนทั่วโลก พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น **Barisan Islam Pemberbasan Pattani** (BIPP) อย่างไรก็ตาม เมื่อปี พ.ศ. 2532 กลุ่มได้ยุติความเคลื่อนไหวในประเทศไทยไปในระยะหนึ่งแล้วกลับมาเคลื่อนไหว ใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2545 ภายหลังจากมีการประชุมแกนนำของกลุ่มที่บริเวณภาคเหนือของ มาเลเซีย ทั้งนี้นักวิเคราะห์ด้านความมั่นคงเชื่อว่า BIPP มีส่วนร่วมในการโจมตี หน่วยงานด้านความมั่นคงของไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อปี พ.ศ. 2545 แต่ก็ไม่อาจยืนยันได้ว่ามีส่วนร่วมในเหตุการณ์ก่อความไม่สงบในพื้นที่ดังกล่าวเมื่อปี พ.ศ. 2547 หรือไม่

2.2 กลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายู (The Barisan Revolusi Nasional/BRN หรือ National Revolutionary Front) ก่อตั้งเมื่อ 13 มีนาคม พ.ศ. 2503 ผู้ร่วมก่อตั้งขบวนการมีจำนวนมาก ที่สำคัญได้แก่ นายหะยีอามิน โต๊ะมีนา, เต็งกูยาลาล์ นาเซียร์/อดุลย์ ณ สายบุรี, อูสตาซกาอิม/หะยีกาอิม ฮาซัน อดีตโต๊ะครู ปอนาะในพื้นที่อำเภอรีอูเฮาะ จังหวัดนราธิวาส และนายอับดุลกาอิม ผู้บุกเบิกก่อตั้ง กลุ่มดawah์ในประเทศไทย และได้ก่อตั้งหน่วยทหารขึ้นเมื่อ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2511 โดยใช้ชื่อว่า กองกำลังติดอาวุธปลดแอกปัตตานี หรือ **Angkatan Bersenjata Revolusi Patani : ABRIP** (เลียนแบบชื่อย่อของกองทัพอินโดนีเซีย ซึ่งใช้คำว่า ABRI : Angkatan Bersenjata Republik Indonesia) อุดมการณ์เริ่มแรกของ BRN ยึดแนวความคิดในการปกครองแบบสังคมนิยม แต่ต่อมาหันมาชูอุดมการณ์ด้าน ศาสนา อย่างไรก็ตามได้เกิดความแตกแยกภายในขึ้นหลายครั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จน แยกเป็น 3 กลุ่มคือ BRN Congress (สายกองกำลังติดอาวุธ) BRN ULAMA (สายศาสนา) และ BRN Coordinate (สายการเมืองและศาสนา) แต่ในปัจจุบันเชื่อ ว่าเหลือเพียงขบวนการเดียวและมีบทบาทมากที่สุดคือขบวนการ **BRN Coordinate** ซึ่งหลักการสำคัญของกลุ่มนี้คือการยึดมั่นแนวคิดแบ่งแยกดินแดน ไม่เจรจากับฝ่ายรัฐ และใช้วิธีการรุนแรงในการปฏิบัติการ โดยไม่เลือกกว่าเป็นไทยพุทธหรือไทยมุสลิมที่ให้

ความร่วมมือกับรัฐ

2.3 องค์การปลดปล่อยรัฐปัตตานีหรือองค์การสหปัตตานีเสรี (Persatuan Pembebasan Patani Bersatu/PPPB หรือ Patani United Liberation Organization/PULO) ก่อตั้งเมื่อ 22 มีนาคม พ.ศ. 2511 เป็นองค์กรจัดตั้งที่มีรูปแบบสมบูรณที่สุด ผู้ริเริ่มก่อตั้งคือ นายตงกูบือรอ กอตอนีรอ และนายกาบือรี อับดุลเราะห์มาน ทั้งนี้แม้ว่าได้เกิดความแตกแยกภายในหลายครั้งภายในกลุ่ม PULO ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 จนเกิดการแยกตัวออกเป็น PULO เก่า และ PULO ใหม่ แต่ล่าสุดมีรายงานยืนยันว่า ขบวนการดังกล่าวได้รวมกันเป็นหนึ่งเดียวแล้วเมื่อ มิถุนายน 2548 และปัจจุบัน PULO ได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับแนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานีหรือเบอร์ซาตู (BERSATU) แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ของ PULO ในปัจจุบันเน้นงานด้านการเมืองในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ส่วนกองกำลังของกลุ่มในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีน้อยมากและแทบไม่พบความเคลื่อนไหวในด้านการใช้กำลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 อย่างไรก็ตาม หน่วยงานด้านความมั่นคงยังคงจับตากลุ่ม PULO อย่างใกล้ชิด เนื่องจากในกลางปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมาเริ่มปรากฏความเคลื่อนไหวของกองกำลัง PULO อีกครั้งอย่างผิดสังเกต

2.4 ขบวนการมุจาฮีดีนอิสลามปัตตานี (Gerakan Mujahideen Islam Pattani/GMIP) มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อความไม่สงบหลายกลุ่ม เริ่มจากการก่อตั้งแนวร่วมมุจาฮีดีนปัตตานี หรือ BBMP (Barisan Bersatu Mujahidin Patani) ขึ้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2528 โดยมีแนวคิดที่จะรวบรวมขบวนการต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้มีเอกภาพและความเข้มแข็งในการต่อสู้ และอยู่ภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกันคือ การปลดแอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ร่วมก่อตั้งมีนายหะยีอาหมีน โต๊ะมีนา แกนนำของ BRN Coordinate หะยีอับดุลเราะห์มาน/โต๊ะครูพ้อมิ่ง (นักวิชาการทางศาสนา) ตงกูบือรอ กอตอนีรอ แกนนำ PULO นายแหวหามะ แวยูโซ๊ะ แกนนำ BNPP/BIPP อูस्ताซกาติม บินฮาซัน แกนนำ BRN ULAMA และนายบือราเฮง กูทาย/บือราเฮง ขนส่ง แกนนำ BNPP/BIPP แต่ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2529 เริ่มปรากฏการเคลื่อนไหวของอีกขบวนการหนึ่งชื่อ “ขบวนการมุจาฮีดีนปัตตานี” หรือ GMP (Gerakan Mujahidin Patani) ซึ่งเชื่อว่าแยกตัวจากขบวนการ BIPP และ BBMP โดยมีแกนนำคนสำคัญประกอบด้วย นายวันอาหมัด

วันยูซุฟ/แควหามะ แวยูไซยะ อดีตสมาชิก BNPP/BIPP นายอวัง/อาแคว บินอับดุลละห์ กาบีร์/อาแคว ยะยะ นายมุฮัมหมัด/มะ โดล์/อุस्ताซมะ โดล์ นายเจ๊ะกูแม กูเต๊ะ/อับ บัส บินอาหมัด การเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้เน้นงานด้านการเมืองอยู่ในมาเลเซีย บทบาทสำคัญของ GMP ก็เป็นหนึ่งในแกนนำที่รวบรวมขบวนการต่างๆ ก่อตั้งเป็น ขบวนการร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี หรือเบอร์ซาตู (BERSATU) เมื่อปี พ.ศ. 2532 (ยกเว้น BRN Coordinate ที่ไม่ได้เข้าร่วมขบวนการ แต่ก็อยู่ในฐานะที่เป็น พันธมิตร)

2.5 กลุ่มแนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี (The United Front for the Independence of Pattani/BERSATU) ก่อตั้งขึ้นเมื่อ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2532 โดยความเห็นชอบร่วมกันของแกนนำกลุ่ม BIPP BRN GMP และ PULO โดยมี จุดมุ่งหมายจะรวมขบวนการต่อสู้ให้เป็นหนึ่งเดียว ซึ่งในระยะเริ่มต้น แกนนำของทั้ง 4 กลุ่มตกลงให้จัดตั้ง “องค์กรร่วม” หรือ “องค์กรปายง” หรือ Umbrella Organization ขึ้นเพื่อความเป็นเอกภาพและให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทาง เดียวกัน โดยมีแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันต่อสู้เพื่อปลดแอกปัตตานี ใช้หลักการ ต่อสู้เพื่อศาสนา (ญีฮาด) ด้วยกำลังติดอาวุธ ต่อต้านหลักการและนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลไทย เรียกร้องให้ประเทศอิสลามทั้งหลายสนับสนุนการต่อสู้ แต่ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2534 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “แนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี” หรือ BERSATU โดยปัจจุบันมี ดร. วัน กาเคร์ เจ๊ะมาน เป็นประธาน อย่างไรก็ตาม ตามข้อเท็จจริงที่ หน่วยงานด้านความมั่นคงรับทราบ BERSATU ไม่มีอำนาจสั่งการกลุ่มต่างๆ ที่เป็น สมาชิก เพียงแต่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติกว้างๆ เพื่อให้การ ดำเนินงานของแต่ละกลุ่มเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนกลุ่มสมาชิกยังคงมีการ เคลื่อนไหวเป็นเอกเทศ แต่มีการประสานความร่วมมือกันมากขึ้นเท่านั้น

2.6 กลุ่มเยาวชนกู้ชาติปัตตานี (Pemuda Merdeka Patani/PMP) ก่อตั้งโดยขบวนการ BRN Coordinate ซึ่งสมาชิกระดับแกนนำส่วนใหญ่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา (Ulama) และได้พัฒนาการต่อสู้ในมิติใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยการฝึกอบรมเยาวชนทหารตามโครงการและจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธทั้ง ภายในและนอกโรงเรียน ด้วยการปลุกกระแสการต่อสู้ในแนวทางญีฮาด (Jihad) หรือสงครามศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเตรียมการทำสงครามประชาชนหรือการรบแบบกองโจร

การดำเนินงานจะแอบแฝงกิจกรรมอยู่ในตาดิคาและในปอเนาะ ตลอดจนในสถาบันการศึกษาของรัฐบางแห่ง รวมทั้งบริเวณมัสยิดประจำหมู่บ้าน โดยได้ปฏิบัติการทางทหารที่สำคัญหลายครั้งในลักษณะการปล้นอาวุธ ลอบยิง/สังหารเจ้าหน้าที่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 และเชื่อว่ากลุ่มดังกล่าวมีการเชื่อมโยงและแสวงหาแนวร่วมกับกลุ่มอื่นๆ เช่น PULO BRN Congress และ GMIP เป็นต้น

2.7 **สภาอูลามาปัตตานีดารุสลาม (Ulama Patani Daruslam)** เป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาหรือปราชญ์มุสลิม (อูลามาอ์) ถือเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่จบการศึกษาด้านการศาสนาในระดับสูงมาจากกลุ่มประเทศในตะวันออกกลางและอินโดนีเซีย แล้วกลับมาทำงานเป็นครูสอนศาสนา โต๊ะครู อิหม่าม และเจ้าของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะ แต่ละคนมีลูกศิษย์มากมาย และเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวมุสลิม จึงเป็นตัวแปรหลักของสถานการณ์ในพื้นที่อย่างแท้จริง เพราะเป็นผู้ชี้แนะและกำหนดทิศทางการต่อสู้ของมุสลิมได้โดยตรง ผู้ที่เป็นแกนหลักสำคัญในการจัดตั้งกลุ่ม Ulama คนแรกก็คือหะยีสุหลง อัล-ฟาตอนี หรือนาย สุหลง บิน อับดุลกอเดร์ ซึ่งได้เดินทางไปศึกษาด้านการศาสนาที่เมืองเมกกะ ซาอุดีอาระเบีย นานถึง 20 ปี ภายหลังจากเดินทางกลับปัตตานี เมื่อปี พ.ศ. 2470 ได้นำแนวความคิดมาวางรากฐานในการเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาจากระบบปอเนาะมาเป็นระบบโรงเรียน โดยในปี พ.ศ. 2476 ได้เปิดอาคารเรียนชื่อ “Madrasah Al Maarif Al Wataniah Fatani” ซึ่งปัจจุบันคือโรงเรียนมาหะฮัดดารุลมาฮารอฟ อยู่ที่เดียวกับสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี และนับเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามแห่งแรกในปัตตานีและในประเทศไทย

ในระยะหลายสิบปีที่ผ่านมา กลุ่ม Ulama มีบทบาทในทางเปิดลดลงไปมาก จนกระทั่งเมื่อ 24 มกราคม พ.ศ. 2545 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ร่วมกันก่อตั้งสภาอูลามาปัตตานีดารุสลาม ตั้งอยู่ที่โรงเรียนมูลนิธิสมบูรณศาสน์ดาลอ หรือปอเนาะดาลอ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี สมาชิกประกอบด้วยผู้นำศาสนา โต๊ะครู นักวิชาการอิสลามในพื้นที่จำนวน 29 คน โดยคัดเลือกจากผู้นำศาสนา ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (อิหม่าม โต๊ะครู โต๊ะบิหลั่น หรือผู้จบด้านการศาสนาชั้นสูง) และในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นกรรมการ

อิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.8 สมาคมนิสิตนักศึกษาชาวไทยมุสลิมในอินโดนีเซีย (Persatuan Mahasiswa Islam Papani [Selatan Thailand] Indonesia/ PMIPTI) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2511 โดยกลุ่มนิสิตนักศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำเร็จการศึกษา ด้านการศาสนาจากประเทศอินโดนีเซีย เพื่อประสานงานด้านการศึกษา และดำเนินกิจกรรมทางการเมือง แต่ภายหลังแกนนำของกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยเฉพาะ BRN ได้แทรกซึมเข้าไปและบิดเบือนเป้าหมายขององค์กรให้หันมาดำเนินกิจกรรมการปลุกระดม การฟีกอบรมด้านการทหาร และเชื่อมโยงกับองค์กรต่อสู้ทางศาสนาในต่างประเทศหลายองค์กร เพื่อความมุ่งหมายในการต่อสู้แบ่งแยกดินแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้จนถึงปัจจุบันสมาคมดังกล่าวมีสมาชิกไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ส่วนใหญ่เป็นโต๊ะครู อิหม่าม คอเต็บ บิหลัน ครูสอนศาสนา (อุสตาซ) กรรมการอิสลามระดับจังหวัด รวมทั้งบางส่วนเป็นสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบด้วย หรือเป็นทายาทของสมาชิกหรือแนวร่วมกลุ่มก่อความไม่สงบที่บาดเจ็บหรือสูญเสียจากการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ และเนื่องจากประเทศอินโดนีเซียมีการต่อสู้ของกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรง เช่น ขบวนการเจมาอะห์อิสลามิยะห์ (JI) และขบวนการอาละอะห์เสรี (GAM) จึงเอื้ออำนวยให้สมาคมดังกล่าว มีความเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่องตลอดมาในลักษณะการฟีกอรวม หรือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน PMIPTI ในปัจจุบันจึงมีสถานะเป็นหนึ่งในองค์กรแนวร่วมขององค์กรกัซาคิปัตตานี

2.9 ขบวนการเยาวชนแห่งชาติปัตตานี (Patani National Youth Movement/PANYOM หรือ Gerakan Pemuda Kebangsaan Patani) เป็นกลุ่มที่หน่วยงานด้านความมั่นคงเชื่อว่าก่อตั้งมานานแล้ว เพียงแต่ไม่ได้ดำเนินงานอย่างเปิดเผยหรือมีชื่อเสียงมากนัก จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2540 เริ่มปรากฏการเคลื่อนไหวครั้งแรก โดยการทิ้งจดหมายข่มขู่กรโฆทรพัยในพื้นที่จังหวัดปัตตานี และได้ขยายไปยังระยะหนึ่ง จนกระทั่งเมื่อ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ได้ปรากฏการเคลื่อนไหวอีกครั้ง ด้วยการเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต มีเนื้อหาปลุกระดมมวลชน โฆษณาชวนเชื่อโดยใช้ประเด็นด้านศาสนา เชื้อชาติ ประเพณี วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ปัตตานีในอดีตมาเป็นสิ่งปลุกเร้าให้ชาวไทยมุสลิมลุกขึ้นมาต่อสู้รัฐบาลไทย รวมทั้งเผยแพร่ข่าวสารการต่อสู้ของกลุ่มก่อการร้ายขบวนการต่างๆ ซึ่งนับเป็นการ

พัฒนาบทบาทของกลุ่มไปสู่การต่อสู้ทางการเมืองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

2.10 สภานายกรัฐมนตรี (Dewan Pimpinan Parti/DPP)¹² เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และตัดสินใจ รวมทั้งเป็นเจ้าของยุทธศาสตร์/แผนการปฏิบัติ 7 ขั้นตอน หรืออาจกล่าวให้ชัด DPP มีสถานะเสมือนส่วนมันสมองหรือรัฐบาลของกลุ่มก่อความไม่สงบนั้นเอง โดยโครงสร้างการจัดองค์กรมีผลหล่นกันลงไปตั้งแต่ระดับเขต/จังหวัดถึงระดับหมู่บ้าน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิก/แนวร่วม การปฏิบัติทางยุทธวิธีของสมาชิก/แนวร่วม อีกทั้งมีการจัดแบ่งหน้าที่ในองค์กรย่อยอย่างชัดเจน ทั้งในด้านการปฏิบัติการจิตวิทยา/โฆษณาชวนเชื่อ ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการทหาร (การใช้กำลังปฏิบัติการในรูปแบบต่าง ๆ) โดยมีเป้าหมายสูงสุดเมื่อการปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวสำเร็จจะสถาปนารัฐปัตตานีขึ้นใหม่ โดยมีอาณาเขตครอบคลุมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และบางส่วนของจังหวัดสงขลา และสตูล โดยมีการจัดโครงสร้างดังต่อไปนี้

ก. โครงสร้างของรัฐปัตตานีที่จะสถาปนาขึ้นใหม่ จากข้อมูลจะพบว่า องค์กรมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 เขต ได้แก่

1) เขตปัตตานีอุดรธา (ปัตตานีตะวันออก) ประกอบด้วย พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนราธิวาส และบางส่วนของจังหวัดปัตตานี โดยใช้แนวแม่น้ำสายบุรีเป็นเส้นแบ่งเขต ตั้งแต่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ไปถึงอำเภอจะนะ และสุคีริน จังหวัดนราธิวาส

2) เขตปัตตานีตือเงาะ (ปัตตานีกลาง) ประกอบด้วย พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และบางส่วนของจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดสงขลา ตามแนวภูมิประเทศตั้งแต่อำเภอเทพา จังหวัดสงขลาไปถึงอำเภอกาบัง จังหวัดยะลา

3) เขตปัตตานียาโต๊ะ (ปัตตานีตะวันตก) ประกอบด้วย พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเทพา อำเภอจะนะ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี อำเภอสะเดา อำเภอกวนโดน และอำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ข. โครงสร้างระดับบริหาร (ส่วนกลาง) มีประธานและรองประธาน DPP เป็นผู้นำ และมีฝ่ายที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องหลัก ๆ อีก 7 ฝ่าย ประกอบด้วยฝ่ายต่างประเทศ ฝ่ายทหาร (งานด้านกำลังรบ) ฝ่ายเยาวชน (งานด้านกำลังพล) ฝ่ายปฏิบัติการจิตวิทยา/ประชาสัมพันธ์ ฝ่ายศาสนา (อูลามา) ฝ่ายเศรษฐกิจ และ

ฝ่ายเขต/พื้นที่ (ดูผลงานด้านการปกครองท้องถิ่น) ซึ่งมีลักษณะคล้ายงานปกครองของ
กระทรวงมหาดไทย

ค. โครงสร้างในระดับเขต/จังหวัดไปจนถึงระดับกลุ่ม/หมู่บ้าน (การ
ปกครองส่วนท้องถิ่น) มีการจัดโครงสร้างเลียนแบบระดับบริหาร โดยระดับเขต
ประกอบด้วย

1) ฝ่ายปฏิบัติภารกิจวิทยา ทำหน้าที่ปลุกระดมโฆษณาชวนเชื่อในรูปแบบ
ต่างๆ ผู้ที่ทำหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นอุสตาซ (ครูสอนศาสนา) ที่สอนอยู่ตามสถาน
การศึกษา/ปอเนาะ/ตาดีกา

2) ฝ่ายศาสนา ทำหน้าที่สร้างความเชื่อถือและศรัทธา โดยนำหลักการทาง
ศาสนาอิสลามมาบิดเบือน รวมถึงการสร้างความเชื่อทางไสยศาสตร์ และการสาบานตน
ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นผู้นำศาสนา

3) ฝ่ายเหรียญกึ่ง ทำหน้าที่ด้านการเงิน ทั้งการหารายได้ และจัดทำรายการ
รายรับและรายจ่าย โดยมีการเรียกเก็บเงินจากสมาชิก/แนวร่วม เป็นรายวันหรือ
รายเดือนบ้าง และจัดตั้งกลุ่มอาชีพหรือสหกรณ์ของกลุ่มเพื่อบังหน้า

4) ฝ่ายเลขานุการ ทำหน้าที่ด้านงานธุรการ การจัดหาสมาชิก/แนวร่วม และ
ประสานงานด้านการปลุกระดม การฝึก ในฝ่ายนี้ยังมีผู้ที่มีความรู้หรือผู้อาวุโสซึ่งเป็นที่
เคารพยำเกรงมาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่ เช่น
นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้มีอิทธิพลจากธุรกิจ
ผิดกฎหมาย

ง. ที่ตั้งและพื้นที่อิทธิพลหรือพื้นที่เคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบ
จากการวิเคราะห์เอกสารที่ทางการได้มานั้น พอจะพิสูจน์ทราบที่ตั้งและพื้นที่
เคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบได้ดังนี้

1) ระดับบริหาร (โครงสร้างส่วนบนของ DPP) น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัด
ปัตตานี พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอเมือง อำเภอยะหริ่ง หรืออำเภอหนองจิก

2) ระดับเขตหรือจังหวัด คาดว่า 1. เขตปัตตานีอุดรธา (ปัตตานีตะวันออก)
น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอเมือง อำเภอ
เจาะไอร้อง หรืออำเภอระแงะ 2. เขตปัตตานีตือเงาะ (ปัตตานีกลาง) น่าจะอยู่ใน
พื้นที่จังหวัดปัตตานี พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอยะรัง หรืออำเภอมายอ และ 3.

เขตปัตตานียาโต๊ะ (ปัตตานีตะวันตก) น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัดยะลาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ระหว่างอำเภอเมือง อำเภอบันนังสตา หรืออำเภอยะหา

3. ปฏิบัติการของการก่อความไม่สงบ

• แผนบันได 7 ชั้น

ตรวจพบครั้งแรกเมื่อ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 หลังจากเจ้าหน้าที่เข้าตรวจค้นบ้านพักนายมะแซ อุซัยง อาจารย์สอนศาสนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม “สัมพันธ์วิทยา” บ้านเจาะเกาะ ตำบลบุกิต อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่สามารถตรวจยึดเอกสาร “แผนปฏิวัติ 7 ขั้นตอน” ได้อีกหลายครั้ง ล่าสุดยึดได้จากโรงเรียน “ปอเนาะญีฮาด” หรือโรงเรียนญีฮาดวิทยา บ้านท่าด่าน ตำบลตะโละกะโปร อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 กลุ่มก่อความไม่สงบโดยเฉพาะ BRN Coordinate ซึ่งสมาชิกระดับแกนนำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพเป็นผู้นำศาสนาในทุกระดับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดำเนินการทางลับโดยใช้แผนสู่ความสำเร็จ (บันได 7 ชั้น) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยการชักชวนเยาวชนทั้งในและนอกโรงเรียนเข้าร่วมงานได้เป็นจำนวนมาก และเรียกตัวเองว่า “Pejuang” (เปอญูแวง/ยูแวง) แปลว่า “นักต่อสู้ของกลุ่มเยาวชนกู้ชาติปัตตานี” (Pemuda Merdeka Patani) ขององค์กรกู้ชาติปัตตานี (Pejuangan Merdeka Patani)

กลุ่มนักต่อสู้เหล่านี้เป็นนักต่อสู้รุ่นใหม่ที่ผ่านการฝึกอบรมเฉพาะ สร้างจิตสำนึกให้เคียดแค้นชิงชังคนต่างศาสนา มีอุดมการณ์การต่อสู้ เพื่อชาติ ศาสนา มาตุภูมิ เครื่องครัดศาสนา เป็นที่ยอมรับของสังคม และมีความกระหายที่จะต่อสู้ตามแนวทางศาสนา (ญีฮาด) และอิสรภาพอันชอบธรรมเพื่อรัฐปัตตานี ทั้งนี้องค์กรกู้ชาติปัตตานีได้ขับเคลื่อนตามแผนการปฏิวัติ 7 ขั้นตอน (บันได 7 ชั้น) เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ สำหรับการเตรียมคน จัดตั้งองค์กรควบคุมคน ขยายเครือข่ายและสมาชิก พร้อมทั้งได้กำหนดหวังปีที่จะปฏิบัติอย่างชัดเจน

ความหมายของแผนปฏิวัติ 7 ขั้นตอน (แผนบันได 7 ชั้น) ผลการแปลเอกสารภาษายาวีและอาหรับโดยผู้รู้เกี่ยวกับภาษาระบุว่าแผนปฏิวัติ 7 ขั้นตอนถูกกำหนดมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) โดยมุ่งใช้เยาวชนเป็นกลุ่มปฏิบัติการ

ทั้งทางทหาร ประชาสัมพันธ์ และโฆษณาชวนเชื่อ โดยแผนดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 5 เป็นหัวของการจัดตั้งและดำเนินงาน เพื่อสร้างความพร้อมของคน องค์กร และอุดมการณ์ ส่วนที่ 2 ชั้นที่ 6 และชั้นที่ 7 เป็นชั้นการปฏิบัติ เพื่อความสำเร็จของการกู่ชาติปัตตานี

ชั้นที่ 1 การสร้างจิตสำนึกมวลชน เป็นการปลุกกระดมมวลชนให้สำนึกถึงความเป็นชาวมลายู ความยึดมั่นในศาสนาอิสลาม และเน้นความเป็นชาติ/รัฐปัตตานีในอดีตที่จะต้องต่อสู้เอาดินแดนคืน โดยมักจะยกประเด็นการกวาดต้อนชาวมลายูไปยังกรุงเทพฯ และบังคับให้ใช้มือเปล่าขุดคลองแสนแสบ รวมทั้งอ้างคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอานมาประกอบ

ชั้นที่ 2 การจัดตั้งมวลชน เป็นการจัดตั้งแนวร่วม ซึ่งมักดำเนินการระหว่างสอนศาสนาต่อเยาวชน เยาวชนในที่นี้หมายถึงผู้ที่มีอายุในระหว่าง 18-35 ปี และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในช่วงการอ่าน “คุปตะเบาหะ” ในวันศุกร์ หรือ “ละหมาดใหญ่” ตามมัสยิด ส่วนในโรงเรียนดาดิคา โรงเรียนเด็กเล็กก่อนวัยเรียน/อนุบาล ปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จะมอบหมายให้ครูสอนศาสนาที่ผ่านการบ่มเพาะมาในระดับหนึ่งแล้วเป็นผู้ดำเนินการ จากนั้นจะพัฒนาให้นักเรียน/นักศึกษาเหล่านี้เป็นผู้ปฏิบัติ โดยอาจให้ทุนการศึกษาไปเรียนต่อต่างประเทศ (ที่ปรากฏหลักฐานคือการไปศึกษา ณ มหาวิทยาลัยในเมืองบันดุง เมดาน ยอร์คจาร์กาตาร์ ประเทศอินโดนีเซีย) ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้นอกจากจบการศึกษาทางวิชาการแล้ว ยังได้ผ่านการฝึกหลักสูตรด้านการทหารมาอีกด้วย จากนั้นจะส่งมวลชนจัดตั้งเข้าเป็นคณะกรรมการต่างๆ เช่น คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการมัสยิด คณะกรรมการหมู่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วน รวมทั้งเข้าครอบงำสหกรณ์ที่ภาครัฐส่งเสริมให้ประชาชนได้รวมกลุ่มดำเนินกิจการเพื่อพึ่งพาตนเอง เช่น สหกรณ์หมู่บ้าน ซึ่งจะมีการเก็บเงินรายได้ส่วนหนึ่งเข้าชบวนกรอันเป็นการสร้างฐานเศรษฐกิจระดับรากหญ้าควบคู่กันไป ส่วนสมาคมหรือชมรม (รวมถึงด้านกีฬา) ก็เป็นอีกเป้าหมายหนึ่งที่ต้องการเข้าครอบงำด้วย

ชั้นที่ 3 การจัดตั้งองค์กร เป็นการจัดตั้งองค์กรอำพรางในการปฏิบัติ ทั้งเพื่อการควบคุมมวลชนและแหล่งเงินทุน เช่น การจัดตั้งชมรมดาดิคา โดยในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ใช้ชื่อว่า “PUSAKA” (Pusat Kebajikan Tadika) พื้นที่จังหวัด

ปัตตานี ใช้ชื่อว่า “PUSTAKA” พื้นที่จังหวัดยะลา ใช้ชื่อว่า “PERTIWI” พื้นที่จังหวัดสงขลา ใช้ชื่อว่า “PUTRA” และพื้นที่จังหวัดสตูล ใช้ชื่อว่า “PANTAS” เพื่อควบคุมโรงเรียนตาดีกาที่ยินยอมเข้ามาอยู่ในองค์กร ซึ่งการควบคุมองค์กรเหล่านี้จะอำนวยความสะดวกทางการเมืองต่อระดับแกนนำในพื้นที่เหล่านั้นด้วย นอกจากนี้ ยังมี การจัดตั้งองค์กรบังหน้าอื่นๆ อีกหลายรูปแบบ เช่น จัดตั้งสหกรณ์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุน เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การจัดตั้งกองกำลัง ในขั้นนี้มี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับเยาวชนทหาร เป็นกองกำลังที่อยู่ประจำหมู่บ้าน ตามภูมิลำเนาโดยเฉพาะในหมู่บ้านสีแดง (ประมาณ 257 หมู่บ้าน) โดยมีเป้าหมายที่จะจัดตั้งกองกำลังดังกล่าวให้ได้ 30,000 คน ระดับเยาวชนคอมมานโด เป็นผู้ที่ถูกคัดเลือกจากกลุ่มเยาวชนทหาร นำไปฝึกยุทธวิธีหน่วยทหารขนาดเล็ก (Runda Kumpulan Kecil/RKK) และยุทธวิธีด้านอื่นๆ เพิ่มเติม สมาชิกระดับคอมมานโดจะได้รับมอบภารกิจด้านการก่อเหตุร้าย ซึ่งทั้งการลอบยิง ลอบวางระเบิด และลอบโจมตี โดยมีเป้าหมายที่จะจัดตั้งให้ได้ 3,000 คนกระจายอยู่ในเขตปกครองใหม่ 3 เขต (เขตการปกครองขององค์กรกู้ชาติปัตตานี) เขตงานละ 1,000 คน และ ระดับกองกำลังระดับผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ควบคุมและครูฝึกกองกำลังคอมมานโด กลุ่มเหล่านี้บางคนผ่านการฝึกมาจากต่างประเทศ มีขีดความสามารถค่อนข้างสูง เคยผ่านการปฏิบัติจริงมาแล้วและมีจิตใจต่อสู้เพื่อองค์กรที่แน่วแน่ โดยมีเป้าหมายกำหนดไว้ 300 คน และคัดเลือกจากเยาวชนคอมมานโด และผู้ที่ผ่านการฝึกจากต่างประเทศแล้ว

ขั้นที่ 5 การสร้างอุดมการณ์ชาตินิยม การปฏิบัติขั้นนี้ มุ่งเน้นการสร้างอุดมการณ์ความเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน (ความเป็นมลายู) ที่จะต้องร่วมกันต่อสู้เพื่อให้ได้รับปัตตานีคืนมา โดยการผนึกกำลังของชนชาติพันธุ์มลายูที่เป็นชาวไทยมุสลิมทุกสถานะ/อาชีพ ซึ่งรวมถึงข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหารที่เป็นมุสลิม และชาวมาเลเซีย ที่สำคัญผู้ที่ได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยมแล้วจะต้องเคยผ่านการปฏิบัติจริง (การก่อเหตุร้ายไม่ว่าในลักษณะใด ตามเงื่อนไขและระดับความรับผิดชอบ)

ขั้นที่ 6 การเตรียมพร้อมปฏิวัติ เป็นขั้นตอนการก่อเหตุร้ายทุกรูปแบบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เหมือนการแตกกระจายของดอกไม้ไฟ หรือที่เรียกว่า “การจุดดอกไม้ไฟแห่งการปฏิวัติ” เพื่อเตรียมการเคลื่อนไหวใหญ่

ขั้นที่ 7 การจัดตั้งการปฏิวัติ หรือ การก่อการปฏิวัติ เป็นการต่อสู้ขั้นสุดท้ายและใช้การโจมตีด้วยกองกำลังต่อกลไกรัฐเต็มพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งขณะโจมตีจะติดตั้งธงรัฐปัตตานีควบคู่ไปด้วย เพื่อให้สื่อมวลชนแพร่กระจายข่าวไปทั่วโลก และหวังผลให้ประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติ หรือองค์กรมุสลิมในระดับโลก เข้ามาแสดงบทบาทในการแก้ปัญหาดังกล่าว จนนำไปสู่การลงประชามติของประชาชนเพื่อแยกตัวเป็นเอกราชและจัดตั้งรัฐปัตตานีขึ้นในที่สุด ซึ่งตามแผนการเดิมขั้นตอนนี้กำหนดจะกระทำในปี พ.ศ. 2548¹³ แต่ด้วยความไม่พร้อมของจำนวนกองกำลังแนวร่วมและอาวุธยุทโธปกรณ์ จึงยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผน และต้องขยายแผนนี้ออกไปอีกระยะหนึ่ง

• **การจัดตั้งกองกำลังของขบวนการก่อความไม่สงบ**

จากการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ทำให้พอจะสรุปวิธีการจัดตั้งกองกำลังของกลุ่มก่อความไม่สงบว่ามีอยู่ 11 ขั้นตอน ได้แก่

1) **การเก็งตัว/โน้มน้าว** เป็นขั้นตอนเบื้องต้นในการพิจารณาบุคลิกภาพของ ผู้ที่จะเป็นสมาชิกใหม่ โดยสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ เก็งตัว จะเข้าไปพูดคุยจาทักทายและสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้ที่ได้เก็งตัวไว้แล้ว ประมาณ 2-3 ครั้ง ในการพูดคุยดังกล่าวจะมีการอ้างอิงประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี และ หลักการปฏิเสธของศาสนาอิสลามตามหลักการกว้างๆ โดยขั้นตอนนี้ใช้ระยะเวลา ประมาณ 2 สัปดาห์ถึง 1 เดือน ซึ่งสาระสำคัญในการพูดคุยชักชวนมักเน้นเรื่อง “ในอดีตรัฐปัตตานีปกครองโดยคนมลายู มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ทำมาค้าขาย เจริญรุ่งเรืองเป็นอันมาก ต่อมารัฐบาลสยามยกกำลังมารุกรานยึดเมืองปัตตานี กวาดต้อนชาวมลายูด้วยการเจาะเข็นร้อยหวายใส่โซ่ล่ามตรวน เดินทางไปขุดคลอง แสนแสบ ซึ่งบรรพบุรุษของพวกเราได้รับความทุกข์ทรมานมาก ดังนั้น พวกเราอนุชน คนรุ่นหลังต้องสืบทอดเจตนารมณ์กอบกู้เอกราชรัฐปัตตานีกลับคืนมา ด้วยวิธีการทำ สงครามศักดิ์สิทธิ์ (ญีฮาด)”

2) **การชักชวน** เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากขั้นตอนแรก โดยใช้ระยะเวลาการ ติดตามผลประมาณ 2 สัปดาห์ถึง 1 เดือน ระหว่างนี้ก็มีการพูดเน้นย้ำชักชวนเหมือน ขั้นตอนแรก จนกระทั่งผู้ได้รับการชักชวนยินยอมตอบตกลงเข้าร่วมกิจกรรม

3) **การทำพิธีสาบานตน/ปฏิญาณตน/ปิดปาก (ชูเปาะ)** กระทำหลายรูปแบบ

ได้แก่ ใช้มือขวาจับมือกันและพูดตามเป็นภาษาอาหรับ จำนวน 2-3 เที้ยว แปลใจความภาษาไทยว่า “เราขอสาบานและปฏิญาณว่า จะร่วมกิจกรรมเพื่อองค์กร และรักษาความลับตลอดไป” หรือใช้คัมภีร์อัลกุรอานวางบนหมอน และผู้ร่วมทำพิธีนั่ง ล้อมรอบใช้มือแตะที่คัมภีร์อัลกุรอาน (ภายหลังอาบน้ำละหมาดแล้ว) และพูดตามเป็น ภาษาอาหรับจำนวน 3 เที้ยว ใจความเดียวกับวิธีแรก หรือกล่าวคำสาบานตนจำนวน 3 เที้ยว ใจความเดียวกับวิธีแรกภายหลังละหมาดประจำวัน ระยะเวลาทำพิธีประมาณ 5-10 นาที หลังจากนั้นจะมีการเน้นย้ำให้รักษาความลับของกลุ่ม เมื่อบุคคลเป้าหมาย ตอบตกลงสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว จะมีการนัดหมายทำพิธีดังกล่าวโดยใช้สถานที่ ที่สะดวก ปิ่ดลับ ปลอดภัย เช่น บ้านสมาชิกแนวร่วม มัสยิด โรงเรียนเอกชนสอน ศาสนา/ปอเนาะ ศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) สุสาน (กูโบร์) ชั้นตอน ดังกล่าวสมาชิกทุกคนต้องเริ่มบริจาคเงินเป็นรายเดือนและรายปี คนละ 1 บาท/วัน และปีละ 360 บาท/ครั้ง

4) การตรวจสอบ/บ่มเพาะ **ปลุกจิตสำนึก** หลังจากขั้นตอนที่ 3 ทั้งสอง ฝ่ายจะไม่มี การติดต่อกันระยะเวลาหนึ่ง เพื่อที่กลุ่มก่อความไม่สงบจะตรวจสอบ พฤติกรรมสมาชิกใหม่ว่าจะแจ้งข้อมูลหรือเป็นสายข่าวให้กับทางราชการหรือไม่ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่าผ่าน จะนัดหมายสมาชิกรับฟังการบรรยาย ประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีและหลักการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 6-8 ครั้ง ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งวิทยากรผู้บรรยายจะมีการสับเปลี่ยน ตลอดเวลา โดยทราบเฉพาะชื่อจัดตั้งเท่านั้นเพื่อตัดตอนไม่ให้สมาชิกใหม่ทราบชื่อ สกุล ภูมิลำเนาจริง เนื้อหาสาระในการบรรยายปลุกกระดมจะมีความสมบูรณ์มากกว่า ขั้นตอนที่ผ่านมา ผสมผสานกับหลักการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์โดยเน้นในเรื่องผลบุญ ของการทำสงครามดังกล่าว ดังคำกล่าวที่ว่า “หากพวกเราเสียชีวิตในสงครามก็จะได้ ขึ้นสู่สวรรค์ไปอยู่กับศาสดาและผู้เผยแพร่ โดยไม่ต้องพิจารณาชำระบาปที่ได้ก่อ ไว้ขณะยังมีชีวิตอยู่และส่งผลต่อบิดามารดา บุตร ภรรยาไม่ต้องถูกพิจารณาชำระบาป ด้วย หากบาดเจ็บในสงครามศักดิ์สิทธิ์ก็จะได้รับการลดโทษกึ่งหนึ่ง” นอกจากนี้ ยังบรรยายเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบัญญัติและกฎวินัยของกลุ่ม ตลอดจนบรรยายเป้าหมาย ของการปฏิวัติรัฐปัตตานี และมีการทดสอบด้วยปากเปล่า โดยไม่อนุญาตให้มีการ บันทึกในเอกสารหรือสมุดบันทึก ขั้นตอนดังกล่าวใช้ระยะเวลาประมาณ 6 เดือนถึง

1 ปี ในระหว่างนี้จะมีการรวบรวมสมาชิกในกลุ่มและแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มย่อยไปในคราวเดียวกัน ตลอดจนวางระบบเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร ประสานงานหลายวิธี เช่น ทางโทรศัพท์ หนังสือนิตยสารหรือบอกกล่าวด้วยวาจาแบบตัวต่อตัว

5) การทดสอบจิตใจและความกล้าหาญ เมื่อผ่านขั้นตอนการบ่มเพาะจนแน่ใจว่าเป็นสมาชิกที่ไว้วางใจได้ หัวหน้ากลุ่มจะได้เริ่มรับมอบภารกิจจากผู้สั่งการเพื่อแจ้งให้สมาชิกในกลุ่มนำไปปฏิบัติ ด้วยวิธีการต่างๆ ในลักษณะที่ไม่รุนแรงมากนักเพื่อทดสอบจิตใจ เช่น การชักชวนหาสมาชิกแนวร่วมใหม่ การทิ้งใบปลิว การพ่นสีป้าย การวางเพลิงเผาตู้โทรศัพท์สาธารณะ ขนากของราษฎร ลักขโมยถังดับเพลิง ลักขโมยโทรศัพท์มือถือ ขวางระเบิดเพลิงใส่ยานพาหนะ บ้านเรือนของราษฎร ทำลายพืชสวน ไร่ นา และไร่อะป๊อเรือใบ ในการปฏิบัติดังกล่าวจะใช้การทดสอบจำนวน 3-5 ครั้ง/คน /กลุ่ม รวมระยะเวลา 3-6 เดือน

6) การฝึกฝนร่างกายระดับพื้นฐาน อันได้แก่ ฝึกทำการเรียก-เลิกแถว การจัดระเบียบแถว ฝึกทำวันทยาหัตถ์ใช้ 4 นิ้วครึ่ง (หมายถึงจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลาบางส่วน) ฝึกทำสร้างความแข็งแรงของร่างกาย เช่น วิ่งระยะทาง 2-3 ก.ม. ภายในเวลาไม่เกิน 12 นาที ดันพื้นด้วยฝ่ามือแบนราบ กระโดดตบมือกลางอากาศ ลูกนั่ง ซิตอัพแบบธรรมดา วิ่งอยู่กับที่ เป็นต้น สำหรับทำ เลิกแถว ใช้การชูมือขวาลักษณะกำปั้นและยื่นเท้าขวาไปข้างหน้า ร้องตะโกนคำว่า Patani Merdeka หรือท่องเพิ่มเติมคำว่า ชาดี ศาสนา มาตุภูมิ เน้นการเตรียมร่างกายให้แข็งแรงเพื่อพร้อมรับการฝึกระดับยุทธวิธี หรือ CD (Commando/Commandota ในภาษาอินโดนีเซีย) ต่อไป โดยใช้ระยะเวลาการฝึกเพียงสั้นๆ คราวละ 1-2 วันเท่านั้น เน้นฝึกในเวลากลางวัน ส่วนใหญ่จะอยู่ในระหว่างเวลา 21.00-24.00 น. นัดหมายสถานที่ที่ปิดลับและเป็นเกราะกำบังต่อการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา/ปอเนาะ ศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) สวนผลไม้ สวนยางพาราของผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่นที่เป็นสมาชิกแนวร่วม การแต่งกายในการฝึกจะสวมเสื้อกีฬา กางเกงวอร์มสีทึบ รองเท้าผ้าใบ ทำการฝึกประมาณ 3-4 ครั้งขึ้นไป ระยะห่างแต่ละครั้งประมาณ 1-2 สัปดาห์ ซึ่งระหว่างรอรับการนัดหมายครั้งต่อไป ผู้รับการฝึกจะต้องฝึกฝนร่างกายด้วยตนเองตลอดเวลา ส่วนใหญ่ใช้วิธีการเล่นฟุตบอล ขึ้นตอนดังกล่าวใช้ระยะเวลา 6 เดือน-1 ปี

ในขั้นตอนนี้ครูฝึกแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มผู้รับการฝึกและเพื่อนหาสมาชิกที่มีลักษณะดีเด่น เพื่อส่งไปรับการฝึกระดับยุทธวิธีต่อไป (หลักสูตร RKK หรือ Runda Kumpulan Kecil)

7) การฝึกหลักสูตร RKK สำหรับสมาชิกระดับ **Commando** เป็นการฝึกตามหลักสูตรทางทหารที่เป็นระบบ ใช้เวลาประมาณ 28 วันติดต่อกัน หลักสูตร RKK เป็นหลักสูตรหน่วยจรรยาตขนาดเล็ก สมาชิกในกลุ่มมีจำนวน 6 คน ประกอบด้วย ตำแหน่งที่ 1 คู่มือทาง ตำแหน่งที่ 2 หัวหน้าชุด ตำแหน่งที่ 3 สื่อสาร/พยาบาล ตำแหน่งที่ 4 และ 5 ปฏิบัติการ และตำแหน่งที่ 6 รองหัวหน้าชุด รายละเอียดการฝึกแบ่งเป็นวิชา เรียงลำดับจากพื้นฐานไปสู่ขั้นสูง เป็นการฝึกในเวลา กลางคืนเป็นหลัก ส่วนเวลากลางวันรับฟังการบรรยายประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี และทฤษฎีการรบแบบต่างๆ ตลอดจนการฝึกสาธิตการต่อวงจระเข้ สูตรผสม ระเบิดเพลิง การถอด/ประกอบอาวุธปืน การต่อสู้ป้องกันตัว การฝึกอาวุธโดยใช้ไม้ แทนปืน เป็นต้น การฝึกจะมีสมาชิกจากต่างพื้นที่มาร่วมฝึกด้วย แต่การประกอบ กำลังยังคงใช้สมาชิกในกลุ่มเดิม และมีการแต่งตั้งหัวหน้าชุดปฏิบัติการทุกชุด ซึ่งเป็น หัวหน้าชุดที่จะสั่งการ ประสานงาน ควบคุมสมาชิกในกลุ่มลงมือก่อเหตุระดับรุนแรง เมื่อจบหลักสูตรดังกล่าวต่อไป

8) การเลือกฝ่ายหรือหน้าที่ เมื่อสมาชิกจบหลักสูตร RKK แล้ว หัวหน้าชุดปฏิบัติการจะเรียกสมาชิกในกลุ่มไปเลือกหน้าที่ โดยมีสมาชิกระดับควบคุมเป็นผู้ชี้แจง ซึ่งสมาชิกทุกคนจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกหน้าที่ด้วยตนเอง ประกอบด้วยฝ่ายปฏิบัติการ/ทหาร ฝ่ายบรรยายปลุกระดม ฝ่ายเศรษฐกิจ ฝ่ายสนับสนุน และฝ่าย จัดหาสมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกที่ผ่านขั้นตอนที่ 7 จะเลือกฝ่ายปฏิบัติการ/ฝ่าย ทหาร เนื่องจากเป็นสายงานที่สำคัญที่สุดต่อการต่อสู้ขององค์กร และได้รับการยกย่อง จากสมาชิกฝ่ายอื่นๆ และใช้ระยะเวลาดำเนินการเพียงวันเดียว

9) การเพิ่มศรัทธาและฝึกทบทวน หลังจากการเลือกฝ่ายแล้ว สมาชิกทุกคนจะทบทวนภารกิจของตนและเริ่มก่อเหตุด้วยระดับที่ไม่รุนแรง (ใกล้เคียงกับขั้นตอน ทดสอบความกล้าหาญ/จิตใจ) เพื่อเพิ่มศรัทธา แรงจูงใจ และความเชื่อมั่นต่อองค์กร สมาชิกระดับควบคุมจะเรียกสมาชิกรับฟังหลักการเกี่ยวกับหัวข้อการสร้างศรัทธาต่อ หลักการณิชาต และการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด เช่น ละหมาดครบ 5 เวลา

ถือศีลอดประจำสัปดาห์และประจำปี เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์หากมีโอกาส โดยจะ
ไม่มีการบรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีอีก แต่สมาชิกทุกคนต้องไปปฏิบัติ
ตามหัวข้อการสร้างศรัทธาด้วยตนเอง เป็นเวลาอย่างน้อย 30 วันขึ้นไป เมื่อครบ
กำหนดแล้วจะมีการฝึกทบทวนอีกครั้งหนึ่ง ประมาณ 1 สัปดาห์ จนสมาชิกและครูฝึก
มั่นใจในศักยภาพแล้วจึงจะเตรียมพร้อมลงมือก่อเหตุระดับรุนแรง

10) การฝึกการปฏิบัติในสถานการณ์จริง ขั้นตอนนี้สมาชิกใหม่จะร่วมกับ
สมาชิก Commando รุ่นพี่ลงมือก่อเหตุร้ายในระดับที่รุนแรงแล้ว เช่น ลอบยิง
ขว้าง/วางระเบิด วางเพลิงสถานที่สำคัญ แต่จะได้รับมอบให้ทำหน้าที่ดูต้นทาง ขับรถ
จักรยานยนต์ ชีหรือส่งสัญญาณเป้าหมาย ฯลฯ โดยจะลงมือฝึกปฏิบัติการจริง
ประมาณ 3-4 วันขึ้นไป สมาชิกที่ผ่านเกณฑ์จะได้เลื่อนขั้นขึ้นเป็นรองหัวหน้าชุด
ปฏิบัติการ ใช้ระยะเวลาขั้นตอนนี้ดังกล่าวประมาณ 3-6 เดือน นอกจากนี้สมาชิก
Commando ใหม่ยังได้รับแรงจูงใจว่า หากการปฏิวัติรัฐปัตตานีสำเร็จจะได้รับการ
แต่งตั้งเป็นทหารประจำรัฐปัตตานี โดยได้รับเงินเดือนประมาณ 10,000 บาท/เดือน

11) การปฏิบัติการจริง เป็นขั้นตอนสุดท้ายภายหลังจากสมาชิกใหม่ผ่านการฝึก
ปฏิบัติในสถานการณ์จริงแล้ว โดยสมาชิกใหม่จะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการก่อเหตุ
รุนแรงด้วยตนเอง ตั้งแต่ขั้นตอนการทำเป้าหมาย การประชุมวางแผน จัดหาอาวุธ
ยุทธภัณฑ์ มอบหมายหน้าที่ แหล่งหลบซ่อนตัวและซ่อนอาวุธหลังก่อเหตุ ซึ่งหาก
สมาชิกเหล่านี้มีประสบการณ์การปฏิบัติก่อเหตุที่รุนแรงพอสมควรแล้วจะได้รับมอบหมาย
ให้ทำหน้าที่ครูฝึกระดับพื้นฐานให้กับสมาชิกใหม่ (สมาชิกระดับ PEMUDA BRN)
เป้าหมายหลังจากเป็นครูฝึกแล้ว จะควบคุมสั่งการชี้นำสมาชิกใหม่ตามระบบขั้นตอน
ต่อไป โดยอาศัยความเป็นอาจารย์และลูกศิษย์เป็นตัวยึดโยงความสัมพันธ์ต่อกัน

4. การต่อสู้ในปัจจุบัน

- ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของกลุ่มก่อความไม่สงบ

เมื่อพิจารณาจากการจัดตั้งกลุ่ม/ขบวนการของกลุ่มก่อความไม่สงบทุกกลุ่ม
รวมทั้งการจัดตั้งกองกำลังดั่งที่ได้กล่าวมาแล้ว อาจบ่งชี้ให้เห็นได้ว่า ในด้าน
ยุทธศาสตร์ กลุ่มก่อความไม่สงบได้วางจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนที่จะรื้อฟื้นความเป็น
ชาติขึ้นมาใหม่ โดยใช้ยุทธศาสตร์สำคัญเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย คือ ความเป็นชาติ

มลายู ศาสนา (อิสลาม) มาตุภูมิ (รัฐปัตตานี) และสิทธิของชาวมลายูปัตตานีเป็นหลักในการทำให้ประชาชนมาเลเซียมุสลิมในพื้นที่เกิดความรู้สึก หรือมีอุดมการณ์ร่วมเป็นหนึ่งเดียวกัน และปฏิเสธการปกครองของรัฐบาลไทย ขณะที่ด้านยุทธวิธีการต่อสู้ได้ใช้รูปแบบการทำสงครามประชาชนในการแย่งยึดประชาชนออกจากฝ่ายรัฐ และใช้การรบบแบบกองโจรในเมืองเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งที่เป็นกำลังทหาร ตำรวจ และข้าราชการฝ่ายปกครอง รวมทั้งการทำสงครามทางการทูตเพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติ และกลุ่มประเทศมุสลิมทั่วโลก โดยมีเป้าหมายจะผลักดันให้ประชาคมระหว่างประเทศเข้ามาเป็นคนกลางไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการเจรจา จนนำไปสู่การลงประชามติแยกตัวเป็นรัฐเอกราช เช่น ในกรณีของติมอร์ตะวันออก

แนวทางการต่อสู้ของกลุ่มก่อความไม่สงบ การต่อสู้ของกลุ่มก่อความไม่สงบก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสถานการณ์ และสร้างความสำเร็จเปรียบในการต่อสู้ ด้วยการใช้จ่ายเงินในความเป็นมลายูปัตตานี หลักศาสนาอิสลาม รวมทั้งการแสวงประโยชน์จากจุดอ่อนของฝ่ายรัฐ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) **สร้างเอกภาพและความเป็นหนึ่งเดียว** การจัดตั้งกองกำลัง การดำเนินการ การปฏิบัติการในลักษณะต่างกลุ่มต่างทำในระยะที่ผ่านมาทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบขาดความเป็นเอกภาพ ทั้งการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และการติดต่อขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้เมื่อ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2532 แกนนำกลุ่ม BIPP BRN GMP และ PULO จึงตกลงจัดตั้ง “องค์การร่วม” หรือ Umbrella Organization ขึ้นเพื่อความเป็นเอกภาพและให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งต่อมาเมื่อปี 2534 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “แนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี” (BERSATU)

2) **กำหนดหลักนิยมการต่อสู้ใหม่** ความล้มเหลวในการต่อสู้ของกลุ่มก่อความไม่สงบในอดีตที่ใช้หลักนิยมจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธ และการประกาศความรับผิดชอบในการปฏิบัติการก่อเหตุ อาทิจ การทิ้งแผ่นดินลิวนที่เกิดเหตุ เป็นจุดอ่อนสำคัญทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดี จนสามารถจับกุมแกนนำของกลุ่มได้หลายคน ทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบเปลี่ยนหลักนิยมในการต่อสู้ หรือ

ยุทธศาสตร์ในการต่อสู้ใหม่ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

2.1) ใช้ศาสนานำในการต่อสู้ เพื่อหวังผลทางด้านจิตวิทยาและสอดคล้องกับกระแสความเคลื่อนไหวของการต่อสู้เพื่ออิสลามทั่วโลก เห็นได้จากที่กลุ่ม BNPP (Barisan Nasional Pembebasan Patani) เปลี่ยนชื่อเป็น BIPP (Barisan Islam Pembebasan Patani) โดยเพิ่มคำว่าอิสลามเข้ามาด้วย ขณะที่กลุ่ม BRN โดยเฉพาะ BRN Ulama (รวมกลุ่มผู้รู้ทางศาสนาอิสลาม) ก็สะท้อนให้เห็นการให้ความสำคัญกับศาสนาอย่างชัดเจน การที่กลุ่มฯ หันมาใช้ศาสนานำในการต่อสู้ ทำให้มีการแสวงประโยชน์จากสถาบันทางการศึกษาด้านศาสนาทั้งศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด/ตาดีกา และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะอย่างกว้างขวาง โดยแฝงตัวอยู่ในคราบของครูตาดีกา โต๊ะครู และอุstadz ขณะที่เจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถเข้าไปสอดส่องดูแลหรือควบคุมการดำเนินกิจกรรมในสถาบันการศึกษาทางศาสนาดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นเรื่องละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของประชาชนมาก

2.2) ใช้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของรัฐปัตตานีเป็นปัจจัยในการปลุกความคิด กลุ่มก่อความไม่สงบใช้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เป็นปัจจัยชี้้นำให้เกิดแนวความคิดแบ่งแยกดินแดนมาตั้งแต่ระยะแรก และปัจจุบันการใช้ปัจจัยดังกล่าวมีความแพร่หลายมากขึ้นจากความทันสมัยของสื่อต่างๆ ทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และเครือข่ายสารสนเทศ ประกอบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีประเทศอิสลามเกิดใหม่เป็นจำนวนมาก หลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตก็กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกต้องการแบ่งแยกดินแดนมีมากขึ้น

2.3) สร้างกองกำลังแฝงตัวอยู่ในหมู่บ้าน ชุมชน และเขตเมือง จากความล้มเหลวและความพ่ายแพ้ในการจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธต่อสู้โดยตรงกับอำนาจรัฐในอดีต ทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบเปลี่ยนหลักนิยมหันมาใช้การสร้างกองกำลังแฝงตัวอยู่ในหมู่บ้าน ชุมชน และเขตเมือง เพื่อชักชวนเยาวชนและชาวบ้านเข้ารับการฝึกร่างกาย ทดสอบร่างกาย ฝึกอาวุธเบื้องต้น ฝึกศึกษาการประกอบระเบิด แสวงเครื่อง และฝึกอาวุธ/ยุทธวิธีขั้นสูง จัดตั้งเป็นกองกำลังและแนวร่วมแฝงอยู่กับชาวบ้านทั่วไปและเมื่อสบโอกาสก็จะออกปฏิบัติการก่อเหตุรุนแรง ทำให้เจ้าหน้าที่ประสบความยากลำบากในการป้องกันปราบปราม ค้นหา และจับกุม

2.4) การไม่ประกาศความรับผิดชอบ จากบทเรียนที่ผ่านมากลุ่มก่อความไม่สงบมักจะประกาศความรับผิดชอบในการก่อเหตุรุนแรงโดยการทิ้งแผ่นปลิวไว้ในที่เกิดเหตุ จนทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดี หรือใช้เป็นหลักฐานในการขอความร่วมมือจากประเทศมาเลเซียในการติดตามจับกุมแกนนำที่หลบหนีอยู่ในมาเลเซีย กลุ่มก่อความไม่สงบจึงเปลี่ยนแนวทางใหม่เป็นการไม่ประกาศความรับผิดชอบในการกระทำ ในขณะที่เดียวกันเมื่อก่อเหตุรุนแรงขึ้นแล้วยังสร้างข่าว/ปล่อยข่าวโดยโยนความผิดว่าเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐจนสร้างความสับสนระหว่างเจ้าหน้าที่ และสร้างความเข้าใจผิดให้กับประชาชนในพื้นที่ มีผลให้เจ้าหน้าที่ได้รับความเกลียดชังเพิ่มขึ้น และไม่ได้ได้รับความร่วมมือหรือความเชื่อถือจากประชาชน

2.5) การใช้ความรุนแรง ขบวนการมุ่งกระทำกับประชาชนที่ให้ความร่วมมือกับรัฐ การก่อกวนราษฎรไทยพุทธออกนอกพื้นที่และชาวไทยมุสลิมที่ติดต่อกับไทยพุทธ และการทำร้ายครูไทยพุทธหรือครูจากต่างพื้นที่ เป็นวิธีการใหม่ที่กลุ่มก่อความไม่สงบนำมาใช้มากขึ้นในระยะหลัง เพื่อหวังผลทางจิตวิทยาไม่ให้ประชาชนกล้าที่จะให้ความร่วมมือกับรัฐ และเพื่อทำให้พื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เหลืออยู่เฉพาะชาวมุสลิม สำหรับการทำร้ายครูไทยพุทธหรือครูต่างพื้นที่ยังเป็นการเปิดช่องทางให้กลุ่มก่อความไม่สงบสามารถส่งแนวร่วมในฝ่ายตนเข้าครอบงำความคิดของเยาวชนรุ่นใหม่ ซึ่งจะสามารถพัฒนาขึ้นเป็นสมาชิกของกลุ่มได้ต่อไป

2.6) ความร่วมมือกับกลุ่มอิทธิพล เช่น กลุ่มที่ทำธุรกิจผิดกฎหมาย/กลุ่มค้ายาเสพติด/ค้ายาเสพติด ซึ่งเป็นปฏิปักษ์กับรัฐโดยตรงอยู่แล้ว ความร่วมมือดังกล่าวจะเอื้ออำนวยแก่ทั้งสองฝ่ายให้สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างเสรีในพื้นที่อิทธิพลที่ฝ่ายรัฐเข้าไปไม่ถึง ซึ่งในส่วนของกลุ่มก่อความไม่สงบเองก็ได้รับประโยชน์จากการจัดหาอาวุธ มีปืน และรายได้ การจัดหาเงินทุนของกลุ่มก่อความไม่สงบ มีทั้งวิธีการผิดกฎหมาย กึ่งผิดกฎหมาย การบริจาคของสมาชิก และการสนับสนุนจากต่างประเทศ

- วิธีการผิดกฎหมาย ใช้การข่มขู่คอร์รัปชันและ/หรือเรียกค่าคุ้มครองจากเจ้าของกิจการต่างๆ โดยทำงานร่วมกับกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่แล้วมีการแบ่งปันผลประโยชน์กัน

- วิธีการกึ่งผิดกฎหมาย เป็นการนำเงินที่ได้มาโดยถูกกฎหมาย แต่นำไปใช้

ผิดวัตถุประสงค์หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การนำเงินสนับสนุนของรัฐบาลที่ให้ แก่โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม องค์การบริหารส่วนตำบล สหกรณ์ และมูลนิธิ ไปสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบ หรือตั้งสหกรณ์และธุรกิจบังหน้าเพื่อรวบรวมเงินทุน เป็นต้น หรือการเสียสละโดยตรงของสมาชิก โดยเยาวชนหรือบุคคลใดที่ยอมรับเข้า เป็นสมาชิกและมีการสาบานตน (ชูเปาะ) แล้ว จะต้องบริจาคเงินเข้ากองทุนของกลุ่ม วันละ 1 บาท หรือเดือนละ 30 บาท เงินส่วนนี้จะได้รับมาตามจำนวนสมาชิก

- การขอรับบริจาคหรือขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทั้งจาก องค์กรของรัฐและองค์กรของเอกชน เท่าที่ปรากฏในรายงาน มีประเทศต่างๆ ถึง 15 ประเทศที่ให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ ซีเรีย ลิเบีย ซาอุดีอาระเบีย เลบานอน อิรัก อิหร่าน จอร์แดน อียิปต์ ซูดาน ตุรกี อัฟกานิสถาน สวีเดน ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย สำหรับมาเลเซียนั้น ยังตรวจพบว่ามีการเก็บเงินค่าบำรุง หรือเรียไรเงิน จากสมาชิกที่ประกอบอาชีพและพักอาศัยอยู่ในมาเลเซีย ซึ่งเป็นแหล่งทุนหลักที่นำมา ใช้ก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ด้วย

• สถานการณ์ในปัจจุบัน

นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์กลุ่มคนร้ายบุกปล้นอาวุธยุทโธปกรณ์กองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ บ้านปี่เหล็งใต้ ตำบลมะรือโบออก อำเภอ เจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบัน สถานการณ์การก่อเหตุร้ายในพื้นที่ยังคงทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทั้ง ในเชิงปริมาณ โดยเกิดเหตุร้ายถี่จนเป็นการก่อเหตุร้ายรายวัน และในเชิงคุณภาพ ความรุนแรงก็ได้มี พัฒนาการของเหตุการณ์ร้ายทั้งในเรื่องรูปแบบ/วิธีการ ทั้งการลอบยิง ลอบวางระเบิด การประทุษร้ายด้วยของมีคม ทำลายพืชสวน การพลีชีพในเหตุการณ์ 28 เมษายน พ.ศ. 2547 และการทิ้งแผ่นดินไว้วันที่เกิดเหตุบ่งบอกถึงเหตุผลของการกระทำ โดยมีเป้าหมายสถานที่ราชการ ที่ตั้ง/ชุดหน่วยกำลังของทหาร/ตำรวจ โรงเรียน ขณะที่กลุ่มเป้าหมายขยายไปถึงไทยมุสลิมที่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐ และราษฎร ไทยพุทธที่ไม่เกี่ยวข้อง

ลักษณะการก่อเหตุ หลังการก่อเหตุปล้นอาวุธยุทโธปกรณ์จากค่ายกองพัน พัฒนาที่ 4 มีการก่อเหตุของกลุ่มคนร้ายอย่างต่อเนื่อง ลักษณะการก่อเหตุร้าย ประกอบด้วย 1) การประทุษร้ายต่อชีวิตของข้าราชการ พนักงานของรัฐ/เอกชน

และราษฎร ด้วยอาวุธปืนและของมีคม 2) การลอบขวางและวางระเบิด มีเป้าหมายทั้งชีวิตและทรัพย์สินของทางราชการ รวมทั้งสถานบริการของเอกชน 3) การลอบวางเพลิงทรัพย์สินของทางราชการ/เอกชน/สถานที่สาธารณะ 4) การทำลายพืชสวนของราษฎร 5) การก่อวินาศกรรมด้วยการลอบรดน้ำมัน/วางระเบิดบนเส้นทางคมนาคม และ 6) การลอบโจมตีเจ้าหน้าที่ ขณะกำลังลาดตระเวน หรือขณะกำลังเดินทางไปยังที่เกิดเหตุด้วยระเบิดแสวงเครื่องนำแล้วตามด้วยการยิงด้วยอาวุธปืน

สำหรับวัตถุประสงค์ในการก่อเหตุ เพื่อสร้างสถานการณ์ลดความน่าเชื่อถือของอำนาจรัฐ สร้างความกดดันเจ้าหน้าที่ สร้างความหวาดกลัวต่อประชาชน กดดันให้ไทยพุทธอพยพออกจากพื้นที่ สร้างความแตกแยกระหว่างไทยพุทธและมุสลิม รวมทั้งอ้างว่าเป็นการตอบโต้ต่อการที่เจ้าหน้าที่จับกุมชาวมุสลิมผู้บริสุทธิ์ ขณะที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ลงมือก่อเหตุ ประมวลจากการรวบรวมข่าวสารที่เกิดขึ้นในช่วงตั้งแต่ มกราคม 2547 เป็นต้นมา รวมทั้งจากฐานข่าวการฝึกเยาวชนซึ่งมีหลายระดับ

บุคคล/กลุ่มบุคคลที่ลงมือก่อเหตุรุนแรง น่าจะแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ การลอบวางเพลิง ลอบขวางระเบิดเพลิง การประทุษร้ายด้วยของมีคม การทำลายพืชสวน โปรมือระเบิด พนสี ทำลายป่าฯ ฯลฯ ส่วนใหญ่เป็นการกระทำของสมาชิกระดับเยาวชนทหาร และแนวร่วมของกลุ่มก่อความไม่สงบ ส่วนการยิง/ลอบยิง และการวางระเบิด รวมทั้งการปล้นอาวุธยุทธโศปกรณ์ของกองพันพัฒนาที่ 4 ส่วนใหญ่เป็นการกระทำของสมาชิกที่ผ่านการฝึกคอมมานโดมาแล้ว

ทั้งนี้ หากจะประเมินความสำเร็จของกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยใช้แผนปฏิวัติ 7 ขั้นตอน (บันได 7 ขั้น) มาเป็นหลักในการเปรียบเทียบ อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินการของกลุ่มก่อความไม่สงบ ได้ก้าวมาถึงแผนการขั้นสุดท้าย หรือแผนขั้นที่ 6 ต่อเนื่องกับแผนขั้นที่ 7 หรือขั้นตอนการเตรียมพร้อมปฏิวัติ (การจุดดอกไม้ไฟแห่งการปฏิวัติ) และขั้นของการจัดตั้งการปฏิวัติ เห็นได้จากในระยะตั้งแต่ต้นปี 2549 เป็นต้นมา ได้ปรากฏการก่อเหตุร้ายทุกรูปแบบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งเกิดการต่อสู้ด้วยการโจมตีด้วยกองกำลังต่อกลไกรัฐเต็มพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (การโจมตีในบางพื้นที่เริ่มมีการใช้กองกำลังสวมเครื่องแบบกองทัพภูษาดิปัตตานีและแสดงธงรัฐปัตตานีควบคู่ไปด้วย) ขณะเดียวกันก็มีการเผยแพร่ข่าวสารทางสื่อมวลชนเพื่อให้กระจายข่าวไปทั่วโลก (ผ่านเว็บไซต์ของฟูลอ) รวมทั้งการเรียกร้องให้ประชาคม

ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติหรือองค์การมุสลิมในระดับโลก เข้ามาแสดงบทบาทในการแก้ปัญหาดังกล่าว¹⁴ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่จะนำไปสู่การลง ประชามติของประชาชน เพื่อแยกตัวเป็นเอกราชและจัดตั้งรัฐบาลขึ้นในที่สุด

5. ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา

ในช่วงปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา แนวทางการแก้ไขปัญหาสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ของไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์กับกลุ่มก่อความ ไม่สงบค่อนข้างมาก ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการยกเลิกศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัด ชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เมื่อเมษายน พ.ศ. 2545 รวมทั้งมอบโอนภารกิจด้านการ รักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่จากเดิมที่เป็นความรับผิดชอบของทหาร (กองกำลัง เฉพาะกิจพลเรือน ตำรวจ ทหาร/พตท.43) ไปให้ตำรวจรับผิดชอบแทน ความ เปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้กลไกการประสานงานด้านบริหารในพื้นที่เกิดช่องว่างขึ้นโดย ทันที เพราะ ศอ.บต. ก่อนถูกยุบทำหน้าที่เป็นกลไกการประสานระหว่างหน่วยงาน ราชการและผู้นำชุมชน หรือผู้นำทางศาสนาที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็น เครื่องมือในการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนเพื่อสกัดกั้น ความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบ และกลุ่มอาชญากรรมในพื้นที่ ขณะที่ พตท.43 ก็เป็นกองกำลังที่มีการบูรณาการกันเป็นเอกภาพ มีการแลกเปลี่ยนด้านการ ข่าว และประสานการปฏิบัติเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาด้วยความเป็นกลาง แม้ความเปลี่ยนแปลงด้าน นโยบายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังกล่าว อาจจะเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมา ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น แต่คงต้องยอมรับว่าปัญหาที่ แท้จริง เกิดจากการที่กลุ่มก่อความไม่สงบได้ดำเนินการเคลื่อนไหวอย่างเงิบ ๆ ตาม แผนบันได 7 ขั้นมาโดยตลอด แม้กระทั่งในช่วงที่ยังมี ศอ.บต. และ พตท.43 อยู่ โดยอาศัยสถานการณ์ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา และประวัติศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการสร้างหรือขยายกลุ่มสมาชิก ซึ่งเมื่อพิจารณาจากยุทธศาสตร์และ ยุทธวิธีของกลุ่มก่อความไม่สงบดังกล่าว ได้มีการแยกดำเนินการเป็น 3 ด้าน คือ 1) การทำสงครามช่วงชิงประชาชนหรือแย่งยึดมวลชนไปจากรัฐ 2) การทำสงครามกองโจร เพื่อต่อผู้ยึดเกี่ยวกับกองกำลังทหารของฝ่ายรัฐ และ 3) การรุกทางการเมืองและการทูต

เพื่อแสวงหาแนวร่วมและความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งรวมถึงการเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่จะนำมาใช้สนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มด้วย

ในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือแนวทางการต่อสู้กับกลุ่มก่อความไม่สงบจึงจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไปทั้ง 3 แนวทาง โดยเน้นไปที่การตัดแผนบันได 7 ชั้นเป็นสำคัญ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) แผนบันได 7 ชั้นนั้น ไม่ได้มุ่งไปที่การใช้กำลังเพื่อยึดครองหรือแย่งยึดดินแดนคืน แต่มุ่งไปที่การแย่งยึดประชาชนให้ไปอยู่กับฝ่ายของตนเป็นหลัก แม้กลุ่มก่อความไม่สงบพยายามใช้จุดแข็งของสังคมที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นมาเลย์มุสลิม การอ้างอิงประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี และการบิดเบือนหลักการทางศาสนาเพื่อสร้างความชอบธรรมในการเคลื่อนไหว แต่ขณะเดียวกันกลุ่มก่อความไม่สงบก็ใช้วิธีการรุนแรง โหดเหี้ยมต่อประชาชนหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่มีทางต่อสู้ และใช้วิธีการคุกคามข่มขู่ชาวบ้านมุสลิมพวกเดียวกันเองเพื่อบีบบังคับไม่ให้ร่วมมือกับรัฐ ซึ่งการกระทำเหล่านี้ นับเป็นจุดอ่อนสำคัญที่สุดของกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐสามารถนำไปใช้แสวงประโยชน์เพื่อบ่อนทำลายความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในพื้นที่ต่อกลุ่มก่อความไม่สงบให้ได้

2) ในสถานการณ์ในปัจจุบันกล่าวได้ว่ากลุ่มก่อความไม่สงบสามารถจัดวางกำลังครอบคลุมไว้ครบทั้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งได้มีการปฏิบัติการโจมตีหรือก่อวินพวบรวมกันครอบคลุมทุกพื้นที่แล้วหลายครั้งที่ในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติการตามแผนบันได 7 ชั้น ในขณะนี้ได้ก้าวมาสู่บันไดขั้นที่ 6 ต่อเนื่องกับบันไดขั้นที่ 7 แล้ว การกำหนดแผนยุทธการในการสกัดกั้นแผนบันได 7 ชั้น จึงไม่สามารถไปเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นที่ 1 ได้ แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องสกัดกั้นแผนขั้นที่ 6 และ 7 เป็นลำดับแรก หรือกล่าวให้ชัดเจนก็คือ จะต้องหาทางดำเนินการมาตรการเชิงรุก เช่น การจัดวางกำลังขนาดใหญ่ในพื้นที่อิทธิพลของกลุ่มฯ ซึ่งที่ตั้งของการวางกำลังที่เหมาะสมที่สุดน่าจะ ได้แก่ อาณาเขตตามโครงสร้างรัฐปัตตานีใหม่ รวมทั้งการปฏิบัติการเชิงรุกในพื้นที่สีแดงซึ่งเป็นพื้นที่อิทธิพลของกลุ่มก่อความไม่สงบเป็นหลัก สำหรับการจัดการการบริหารหรือรัฐบาลกลางของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบน่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอเมือง อำเภอยะหริ่ง หรืออำเภอหนองจิก ส่วนระดับเขตหรือจังหวัด 1) เขตปัตตานีอุตารา (ปัตตานีตะวันออก) น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอเมือง

อำเภอเกาะไอร่อง หรืออำเภอระแงะ 2) เขตปัตตานีตะวันออก (ปัตตานีกลาง) น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอยะรัง หรืออำเภอมายอ และ 3) เขตปัตตานียาโต๊ะ (ปัตตานีตะวันตก) น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัดยะลาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอเมือง อำเภอบันนังสตา หรืออำเภอยะหา

3) ถึงแม้ว่ากลุ่มก่อความไม่สงบมีแผนจัดตั้งกองกำลังระดับเยาวชนทหารหรือกองกำลังประจำหมู่บ้านให้ได้ 30,000 คน ระดับเยาวชนคอมมานโด หรือผู้ที่ผ่านการฝึกยุทธวิธีหน่วยทหารขนาดเล็ก (Runda Kumpulan Kecil/RKK) ประมาณ 3,000 คนกระจายอยู่ในเขตปกครองใหม่ 3 เขต (เขตการปกครองขององค์กรกู้ชาติปัตตานี) เขตงานละ 1,000 คน และระดับกองกำลังระดับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ควบคุมและครูฝึกกองกำลังคอมมานโดอีกประมาณ 300 คน แต่กองกำลังดังกล่าวคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีประมาณ 1.78 ล้านคน ซึ่งวิธีการหลักที่กลุ่มฯ สามารถครอบงำประชากรเหล่านี้ไว้ได้ ก็โดยการใช้ความรุนแรงหรือการข่มขู่ ขณะที่การก่อเหตุร้ายรายวันที่เกิดขึ้นก็สร้างความเดือดร้อนให้ประชาชนในพื้นที่มากเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ หากรัฐสามารถสถาปนาพื้นที่ปลอดภัยขึ้นให้ได้โดยเริ่มจากเขตเมืองหรือพื้นที่สีเขียวแล้วขยายวงไปยังพื้นที่สีเหลืองและสีแดงตามลำดับน่าจะทำให้ประชาชนกล้าที่จะให้ความร่วมมือหรือหันมาขึ้นอยู่กับฝ่ายรัฐมากขึ้น

4) การจัดตั้งกองกำลังทหารพรานในพื้นที่ โดยการคัดเลือกจากประชาชนในแต่ละหมู่บ้านน่าจะเป็นหนทางที่ดีที่สุดในการสกัดกั้นความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบ แต่จำเป็นต้องมีการตรวจสอบประวัติอย่างรอบคอบเพื่อป้องกันไม่ให้สมาชิกของกลุ่มก่อความไม่สงบแฝงตัวเข้ามา รวมทั้งต้องกำหนดระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับการปฏิบัติการของทหารพราน โดยเฉพาะการไม่เป็นฝ่ายรังแกประชาชน รวมทั้งมีการประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดกับชุดคุ้มครองหมู่บ้าน หรือชุดอาสาสมัครอื่นๆ ที่มีการจัดตั้งในพื้นที่ และประการสำคัญ จะต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนให้ตระหนักถึงความจำเป็นและประโยชน์ของการมีกองกำลังทหารพรานในพื้นที่

5) ในด้านงานมวลชน จำเป็นต้องลดเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อการที่กลุ่มก่อความไม่สงบจะนำไปใช้แสวงประโยชน์ โดยจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมด้านการเมือง

เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และศาสนา ให้เอื้ออำนวยหรือสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคได้อย่างแท้จริง และจะต้องพิจารณาสร้างให้เกิดความยุติธรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเร่งด่วน เนื่องจากในสถานการณ์ปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งสกัดกั้นแผนบันไดขั้นที่ 6 และขั้นที่ 7 ของกลุ่มก่อความไม่สงบเป็นลำดับแรก

6) หัวใจสำคัญของการดำเนินงานด้านมวลชน นอกจากมุ่งเน้นการอำนวยความสะดวกยุติธรรม เพื่อทำให้ประชาชนในพื้นที่กับรัฐบาลเกิดความเข้าใจและยอมรับซึ่งกันและกันมากขึ้นแล้ว การปรับปรุงระบบการศึกษาและการสร้างความเข้าใจด้านประวัติศาสตร์ก็ถือเป็นส่วนสำคัญที่สุด ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้มีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคได้กับประชาชนส่วนอื่นๆ ของประเทศภายใต้รัฐเดียวกัน โดยในส่วนของศึกษานั้น รัฐจะต้องชำระระบบการศึกษาดั้งเดิมหรือโรงเรียนปอเนาะเอาไว้ แต่อาจต้องมีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับระบบสากล (ของประเทศมุสลิม) ซึ่งต้นแบบของระบบการศึกษาอาจใช้แนวทางของประเทศมาเลเซีย หรือประเทศในตะวันออกกลางที่ยึดหลักมุสลิมสายกลางเป็นตัวอย่างก็ได้

ส่วนในด้านประวัติศาสตร์นั้นจำเป็นต้องเร่งสร้างความเข้าใจว่า การศึกษาประวัติศาสตร์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของบรรพบุรุษ และเห็นถึงวิวัฒนาการของรัฐแต่ละรัฐว่าล้วนผ่านยุคแห่งความรุ่งเรืองและความเสื่อมตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก แม้กระทั่งดินแดนในสามจังหวัดชายแดนภาคได้ก่อนเกิดรัฐปัตตานีก็เคยเป็นรัฐอื่นมาก่อน และในช่วงที่รัฐปัตตานีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสยามแล้ว ก็มีช่วงเวลายาวนานที่มีความสงบและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีได้มีความรุนแรงเช่นปัจจุบัน

7) การเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างภาครัฐกับประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคได้นั้น บทบาทของสื่อมวลชนนับว่ามีส่วนอย่างสำคัญ แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมาการประสานความร่วมมือระหว่างรัฐกับสื่อมวลชนยังมีค่อนข้างน้อย และบางครั้งมักจะมีการนำเสนอข่าวไปในทิศทางที่ไม่สอดคล้องกัน ซึ่งสาเหตุอาจเป็นเพราะหน่วยงานภาครัฐบางหน่วยงานจำเป็นต้องปกปิดข้อมูลด้านการปฏิบัติงาน หรือต้องการใช้สื่อมวลชนในด้านการปฏิบัติการทางจิตวิทยาเท่านั้น ขณะที่สื่อมวลชนเมื่อไม่ได้รับข้อมูลจาก

หน่วยงานรัฐจึงมีการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากในพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งบ่อยครั้งอาจได้รับ รายงานที่คลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริง การประสานความร่วมมือระหว่างรัฐกับ สื่อมวลชนจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมาก หากผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐกับ ตัวแทนระดับบริหารของสื่อมวลชนได้มีการพบหารือและมีการเปิดเผยสถานการณ์ที่ เป็นจริงให้รับทราบ สื่อมวลชนก็จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาความไม่ สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ผ่อนคลายลง

8) ในการปฏิบัติการตอบโต้กับกลุ่มก่อความไม่สงบ ที่ในระยะหลังได้ใช้ความ รุนแรงทั้งการทำร้ายผู้บริสุทธิ์ การเผาทำลาย หรือการก่อวินาศกรรมต่อทรัพย์สินของ ทางราชการและภาคเอกชนมากยิ่งขึ้นนั้นน่าจะเข้าข่ายการก่อการร้ายแล้ว หน่วยงาน ภาครัฐจึงน่าจะทบทวนกรอบความคิดเดิมที่พยายามจำกัดสถานะของกลุ่มไว้เพียงกลุ่ม ก่อความไม่สงบแบบเดิม ด้วยเหตุผลเพราะไม่ต้องการให้เกิดความเชื่อมโยงกับ การก่อการร้าย และไม่ต้องการยกระดับของปัญหาให้เป็นที่สนใจของประชาคมโลก ด้วยเกรงว่าจะมีชาติมหาอำนาจเข้าแทรกแซง ทั้งนี้หากเปลี่ยนกรอบความคิดใหม่ด้วย การยกสถานะของกลุ่มดังกล่าวเพียงบางกลุ่ม เช่น BRN Coordinate ขึ้นเป็นกลุ่ม ก่อการร้าย (เพื่อให้ประชาคมโลกขึ้นบัญชีเป็นกลุ่มก่อการร้าย) ไทยอาจได้รับ ประโยชน์จากความร่วมมือของประชาคมโลกในการช่วยสกัดกั้นแหล่งทุน การดำเนิน กิจกรรม และการสนับสนุนของต่างประเทศต่อกลุ่มดังกล่าว ขณะที่ไทยก็ยังสามารถ ป้องกันไม่ให้ประเทศมหาอำนาจเข้าแทรกแซงได้โดยยืนยันว่าศักยภาพของไทยที่จะ ดำเนินการต่อสู้กับกลุ่มดังกล่าวภายในประเทศได้ ดังเช่นที่จีน รัสเซีย อังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศอื่นๆ ได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการ เช่นนี้จะต้องระมัดระวังที่จะไม่กลายเป็นช่องทางให้มหาอำนาจแทรกแซงในการจัดการ กับปัญหาความมั่นคงของไทยในภาคใต้

.....

อ้างอิง

¹ ชเนศ อภรณ์สุวรรณ. “ทำความเข้าใจกับปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้,” สารคดี ปีที่ 20 ฉบับที่ 240 (กุมภาพันธ์ 2548) และ George Coedes, **The Indianized States of Southeast Asia**, ed. Walter F. Vella, trans. Susan B. Cowing (Honolulu: University of Hawaii Press, 1968)

- ² Omar Farouk Sheik Ahmad Bajunid, **The Political Integration of the Thai-Islam**, (Kent: University of Kent at Canterbury Press, 1980), p. 110.
- ³ Bajunid, **Ibid**, p. 112.
- ⁴ การยอมเป็นประเทศราชของปัตตานีมีจุดมุ่งหมายที่จะให้กรุงศรีอยุธยาช่วยปกป้องความปลอดภัยและระบอบการปกครองของตนจากการรุกรานของชาติอื่นในขณะนั้น
- ⁵ David K. Wyatt, **Thailand: A Short History** (New Haven: Yale University Press, 1984), p. 151.
- ⁶ Uthai Dulyakasem. “Muslim Malay in Southern Thailand: Factors Underlying the Political Revolt,” **Institute of Southeast Asian Studies Program** (1984), pp. 220-222.
- ⁷ Moshe Yegar, **Between Integration and Secession** (Boulder: Lexington, 2002), pp. 79-80.
- ⁸ ข้อมูลของคณะกรรมการนโยบายเฉพาะกิจแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี พ.ศ. 2548 และข้อมูลกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย
- ⁹ ปอเนาะ หรือ Pondok มาจากภาษามลายู แปลว่า กระท่อม ซึ่งครูสอนศาสนาใช้เป็นที่อบรมสั่งสอนแก่นักเรียน
- ¹⁰ Hewison Kevin, “Thailand’ s Malay-Muslim: The Deep South,” in **Inside Asia**, (July-August 1986), pp. 30-32.
- ¹¹ Versual Information Center, **Primer: Muslim Separatism in Southern Thailand**, (Honolulu: USPACCOM, 2002) และจากข้อมูลของหน่วยงานด้านความมั่นคงตั้งแต่ พ.ศ. 2527-2549
- ¹² ข้อมูลจากหลักฐานที่ยึดได้จากบ้านพักและที่ทำงาน (ปอเนาะเจาะไอร้อง) ของนายมะแซ อุซัยง (แกนนำกลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่ จ.นราธิวาส/BRN Coordinate) เมื่อ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 รวมทั้งข้อมูลต่างๆ
- ¹³ การกำหนดให้ปี พ.ศ. 2548 เป็นปีก่อการปฏิวัติ ตรวจสอบหลักฐานจากเอกสารที่ยึดได้จากปอเนาะญีฮาดเมื่อ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นการบรรยายของอุสตาซอาหมัด โดยผู้เข้ารับการอบรมได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และการ

เขียนตัวเลขปี ค.ศ. 2005 (พ.ศ. 2548) ลบด้วย ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542) = 6 ซึ่งน่าจะหมายถึงการดำเนินการตามแผนปฏิวัติ 7 ขั้น เริ่มต้นอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 และจะครบ 6 ปีในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นปีที่จะก่อการปฏิวัติ

¹⁴ ในช่วงกรกฎาคม-สิงหาคม 2549 มีรายงานว่า อดีตนายกรัฐมนตรียามาเลเซีย เสนอตัวเป็นคนกลางจัดให้มีการเจรจาระหว่างตัวแทนรัฐบาลไทยกับขบวนการพูโล โดยมีการนำเสนอร่างข้อตกลงให้มีการพิจารณาระหว่างการเจรจาครั้งนี้ด้วย อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีรายละเอียดเพิ่มเติมมากกว่านี้

.....

ภาคผนวก สถิติการก่อเหตุร้าย

ตารางที่ 1 จำนวนการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

(1 ม.ค. 2552-31 ธ.ค. 2552)

จังหวัด	จำนวนเหตุร้าย
นราธิวาส	405
ปัตตานี	350
ยะลา	312
สงขลา	16
รวม	1,083

ตารางที่ 2 จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ (1 ม.ค. 2552-31 ธ.ค. 2552)

จังหวัด	เสียชีวิต	บาดเจ็บ	รวม
นราธิวาส	181	414	595
ปัตตานี	255	328	583
ยะลา	135	274	409
สงขลา	7	6	13
รวม	578	1,022	1,600

ตารางที่ 3 ลักษณะของการก่อเหตุร้ายบางประเภท (1 ม.ค. 2552-31 ธ.ค. 2552)

ลักษณะเหตุ/อาวุธ	นราธิวาส	ปัตตานี	ยะลา	สงขลา	รวม
1. ระเบิด	89	69	79	3	240
2. วางเพลิง	12	20	10	1	43
3. อาวุธสงคราม	72	70	33	2	177
4. ปืนลูกซอง	15	12	6	1	34
5. ปืนสั้น	104	216	96	5	421
6. ปะทะ	46	28	63	1	138
7. ฆ่าตัดคอ	1	2	3	0	6
8. โปรรยตะปู	12	5	11	1	29
9. มีด	1	1	2	0	4
10. ทำลายพืชสวน	0	0	1	0	1
11. ชุมนุมประท้วง	0	0	0	0	0
12. ตรวจยึด	6	4	1	4	15

หมายเหตุ : ตัวเลข=จำนวนการก่อเหตุ

ที่มา : สถิติเหล่านี้รวบรวมจากในเว็บไซต์ www.geozigzag.com และ
เว็บไซต์นี้ไม่มีความเกี่ยวข้องกับงานยุทธการหรือหน่วยราชการใดๆ
ทั้งสิ้น

ประวัติและผลงานผู้เขียนโดยสังเขป

รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

ตำแหน่งปัจจุบัน

รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330
โทร. 02-218-7266 โทรสาร. 02-218-7308

การศึกษา

- Ph. D. in Political Science Columbia University, New York, USA.
- M. Phil. in Political Science Columbia University, New York, USA.
- MA. in Government Cornell University, Ithaca, USA.
- รัฐศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการวิจัยปัจจุบัน

- หัวหน้าโครงการความมั่นคงศึกษา
หัวข้อการวิจัย : การก่อการร้าย การก่อความไม่สงบ ความมั่นคงด้านพลังงาน
ความมั่นคงชายแดน และความมั่นคงเมือง
- บรรณาธิการจุลสารความมั่นคงศึกษา (จุลสารฯ ตีพิมพ์ออกเผยแพร่รายเดือน)

ตำแหน่งในอดีตบางตำแหน่ง

- ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิของนายกรัฐมนตรีด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2546-2549)
- ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (พ.ศ. 2544-2548)
- ที่ปรึกษากรมการทหาร วุฒิสภา (พ.ศ. 2543-2548)
- ที่ปรึกษาผู้บัญชาการทหารสูงสุด (พ.ศ. 2540-2543)

ตำแหน่งงานปัจจุบัน

- ที่ปรึกษาศูนย์ความมั่นคงศึกษา สภาความมั่นคงแห่งชาติ (2551-ปัจจุบัน)
- ที่ปรึกษาสถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (2551-ปัจจุบัน)

